

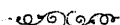
ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографически)

на

III ОБИКНОВЕННО НАРОДНО СЪБРАНИЕ.

(Втора сессия).

XXXVI. ЗАСЪДАНИЕ, ПОНЕДЪЛНИКЪТЪ 19 ДЕКЕМВРИЙ 1883 ГОД.

(Начало въ 1 часъ 30 мин слѣдъ пладнѣ, подъ предсѣдателството на г-на Д. Грекова).

Предсѣдатель: (Звъни). Ще се чете списъка на депутатитѣ.

Секр. Шивачовъ: (Чете го).

Отъ 51 представители присѣдствуватъ 41, а отсѣдствуватъ 10; именно: Г. Геровъ, Д. Селвели, Нурри Х. Салиевъ, К. Анковъ, Манафовъ, Митрополитъ Симеонъ, Хаджи Мано Стояновъ, М-ръ Балабановъ, К. Поменовъ, и Яковъ Геровъ.

Предсѣдатель: Тѣй като болшинството на Н. Събрание присѣдствува, обявявамъ днешното засѣдание открито. Ще се чете протокола отъ миналото засѣдание.

Секр. Шивачовъ: (Чете го).

Предсѣдатель: Има ли нѣкой да направи забѣлжка върху прочетеня протоколъ. (Нѣма). Тѣй като не се оспорява точността на протокола, обявявамъ го за окончателенъ. На дневенъ редъ е продължението отъ бюджетопроекта по М-вото на Нар. Просвещение.

Докл. Анневъ: Г-да представители! По поводъ на предложението, което имахъ честта да направя на Н. Събрание относително нашитѣ екзархийски работи, се получи една телеграма отъ Н. Блаженство Екзарха, съ която се казва, че Н. Блаженство билъ приетъ отъ Н. Величество Султана и награденъ

съ орденъ „Османие“ първа степенъ. Това е добъръ знакъ. И тѣй, г-да представители, има вече надѣжда, че мжнотинитѣ по екзархийскитѣ работи ще се уравнятъ. И азъ предлагамъ, да се предаде нашата благодарностъ къмъ Н. Величество Султана за неговото високо благоволенне къмъ нашия религиозенъ началникъ. (Шумни ржкоплескания). Предлагамъ на Н. Събрание да постанови: да се помоли Н. Височество да поднесе нашата благодарностъ на Н. Величество Султана. Телеграммата, която е испроводена отъ Н. Блаженство Екзарха до Н. Високопреосвѣщенство Митрополита Симеона е слѣдующата:

(Чете):

„Вчера имахъ честта да представя моето почитание на Н. Величество, който ме прие много благосклонно и ме удостои съ първа степенъ орденъ Османие. Отъ разговора останахъ благодаренъ. Екзархъ Иосифъ“. — Азъ моля Н. Събрание да постанови, щото да се помоли Н. Височество. (Гласове: Това се прие съ акламация).

Въ послѣдното засѣдание свършихме глава V. Сега е на редъ гл. VI; именно инспекцията на нар. училище.

Съдържание на личный съставъ на инспекторитѣ. Всичко: 69620 лева. Комисията, г-да, направи

по тази глава слѣдующето измѣнение. Тя намира за нужно да упраздни мѣстото на тѣзи окр. инспектори: понеже тѣ не отговарят на своето назначение, и споредъ както самъ М-ръ на Просвѣщеніето докладва на комисията, че има 3 или 4, които напълно отговарят на назначението си. Затова, комисията ще предложи: на мѣсто 15 инспектори, да има само 2 главни инспектори при М-ството на Просвѣщеніето, които отъ врѣме на врѣме да отиватъ да надзиряватъ и инспектиратъ нар. училища единъ за западната страна а другъ за източната страна. Освѣнъ това, постоянната комисия при окръжнитѣ съвѣти може да предвиди таква една сума, съ която да изплаща на такива, които надзиряватъ училищата и гледатъ за изпълнението на програмитѣ. Инспекторитѣ отъ М-ството ще отиватъ тамъ, дѣто е нужно или пакъ М-ството може да командирва да преглѣдватъ училищата учители отъ празгестивнитѣ училища, които слѣдъ като обикалятъ, да представятъ нужнитѣ рапорти. И на такъвизъ ще се плаща, като се завърнатъ отъ ревизията си и представятъ рапорта на М-ството. Така ще се икономиса доста значителна сума и ще има по-голяма полза за самото дѣло, отъ колкото съ тѣзи окръжни инспектори. Освѣнъ това нашия ученъ мъжъ г-нъ Дриновъ въ една своя книжка исказва своето мнѣние, че въ всѣки окръгъ трѣба да има особенъ съвѣтъ, който да се състои отъ членоветѣ на градскитѣ съвѣтъ, окръжни началникъ и пр. Г. Цачевъ е изучилъ по-добрѣ този въпросъ и ще има честта да обясни на Н. Събрание. И тъй споредъ бюджета за инспекцията на нар. училища е 68,720, а споредъ комисията двама главни инспектори по 5400, всичко 10800.

М-ръ Икономовъ: Струва ми се, ако приемемъ предложението на комисията, ще направимъ една прибързана работа. Г. Докладчикъ като говори да се замѣнятъ окр. инспектори съдруго, той забрави че този видъ инспекция е вече испитана презъ врѣмето на първото М-во и се оказа бесполезна. Когато единъ инспекторъ трѣба да инспектира по цѣла България, не ще може нито по единъ пътъ да посѣти селата. Азъ бѣхъ единъ отъ тѣзи инспектори въ Варненската губерния, дѣто има твърдѣ малко Български села и не сварихъ да обиколя по еднажъ. Азъ знамъ въ окръжитѣ на истокъ, както Варненския, Шумен-

ския и Русчукския, които иматъ много добри инспектори и тѣ сж направили много голѣма работа за нѣколко години. Вече село нѣма безъ училище, а това се дължи на постоянното обикаляние на инспекторитѣ и на постоянната грижа, която сж имали за училищата.

Ако остане тази инспекция, която се предлага, щото да не може единъ пътъ да се обиколятъ селата и да се види отъ близо нуждата, тогава ще останемъ пакъ при тѣзи училища, които имаме сега и не ще се увеличатъ никакъ. Трѣба инспекторитѣ да имъ показватъ источници за поддържане училищата, трѣба да имъ рекомандоватъ учители, трѣба да глѣдатъ за изпълнението програмитѣ, да се грижатъ за добри помѣщения на училищата и пр. Г. Докл. привеща за примѣръ Сърбия. Азъ бѣхъ миналата год. въ Сърбия, инспекциитѣ тамъ ставатъ отъ учителитѣ послѣ экзамена. Но забѣлѣжете, че тамъ училищата сж много назадъ. Макаръ тамъ и да е имало свобода по напредъ, по училищата имъ сж много по-долѣ отъ нашитѣ; цифри не мож да приведа, но въ моята книжка ги има: тукъ рѣдко има 2 села безъ училище, а тамъ рѣдко иматъ училище. За това, моето мнѣние е, да си останатъ инспекторитѣ, както си сж и нека да се гласува; иначе ще погрѣшимъ и ще спремъ работата на М-вото на Просвѣщеніето една крачка да не може да отиде напредъ.

Д. Поповъ: Оттеглямъ си.

Дуковъ: Това, което приведе г. Докладчикъ за мотивъ да се унищожатъ окр. инспектори, не може да се земе въ внимание.

За сега, както знаете, че имаме толкова инспектори и пакъ неможатъ да обиколатъ, а нежели да бждатъ само двама и съ тѣхъ да се постигне цѣльта.

Той казва, че можатъ и учители да се командироваатъ; но какво ще направи учителя, когато той отива презъ ваканциитѣ, а въ това врѣме сички хора се намиратъ на работа. Колкото за това, да се предвижда по една сума при постоянната комисия за тая цѣлъ, азъ незная, да ли ще има пари за поддържането на самата комисия а камо ли и за такива работи.

За това на мнѣние съмъ, да си останатъ сегашнитѣ инспектори и даже да имъ се назначатъ и помощ-

ници. Но да ги унищожимъ, съ това много ще погрѣшимъ, защото има инспектори, какъвто е на пр. Варненския, който при всичко че условията за успѣхъ въ Варн. окръгъ сж твърдѣ тѣжки, но той е направилъ много нѣщо и почти въ всѣко село сж отворили училище. Азъ моля Нар. Събрание, да остави инспекторитѣ, защото ползата, която тѣ ще принесжтъ, ще бѣде твърдѣ голѣма.

Ф. Мариновъ: По този въпросъ напълно сподѣлямъ възгледовѣтъ на г-на Министра Икономова и Дукова. Г-да, да не отказвате никакъ ползата на инспекторитѣ, която се е опитала до сега. Има полза. Може би да има инспектори, които не заслужаватъ, но да унищожимъ въобще този видъ инспекция, ние твърдѣ ще погрѣшимъ. Сега както е даже едвѣмъ успѣватъ инспекторитѣ въ годината единъ пѣтъ да обикалятъ селата. Тѣ вършатъ различни работи: Тѣ преглѣдватъ способноститѣ или дипломитѣ на учителитѣ въ врѣме, когато се условяватъ, ако тѣ отговарятъ на званието си или не. Тѣ разрѣшаватъ разни препирни между селскитѣ общини и учителитѣ. Тѣ преглѣдватъ ако училищата отговарятъ на гигиеническитѣ условия.

За това щомъ се унищожатъ тия инспектори, ще направимъ голѣма погрѣшка. Даже ако би било възможно, по единъ помощникъ още да имъ се даде.

Бобчевъ: Щѣхъ сжщото да кажа.

Д-ръ Цачевъ: Г-да представители, страхътъ когото нѣкои г-да представители ни зададоха относительно училищнитѣ инспектори, не трѣба да ни застрашава. При всичко, че не съмъ членъ отъ комисията, но имахъ случай да се намѣра тамъ при обсъжданieto на този въпросъ. И г-нъ докладчикъ каза, че азъ съмъ се занимавалъ повече съ този въпросъ, защото тогава развихъ една теория, която искамъ да съобща на Нар. Събрание.

Не мислете, г-да представители, че народнитѣ училища ще се оставятъ безъ контролъ, напротивъ комисията е предвидѣла, че трѣба да има повече контролъ. И за този контролъ даже комисията дава по голѣма гаранция, не ги оставя на произвола на едно лице, но на училищния окр. съвѣтъ. Вие знаете, че слѣдъ нашето освобождение имаше една наредба, която отговаряше на нуждитѣ; имаше единъ окр. училищенъ съвѣтъ, който се избираше исклучително изъ между лица на окръга, ко-

ито познаватъ отъ училищни занятия. Тѣзи лица се избираха отъ избирателитѣ, които избиратъ окръжнитѣ съвѣти. Бюджетарната комисия, когато мисли да се унищожатъ окръжнитѣ инспекторства, е мислила да се въведе този редъ, които повече отиваря на нуждитѣ на страната. Единъ съвѣтъ дава много по голѣма гаранция, отъ колкото едно лице, защото много пѣти прищевкитѣ на едно лице се обуздаватъ отъ едно колективно учреждение. Комисията е мислила, да се повърнемъ на старата практика, да има при всѣки единъ окр. съвѣтъ единъ училищенъ съвѣтъ, който да бѣде избираемъ, и то отъ онѣзи членове на общинитѣ, които съставяватъ цѣлия окр. и по този начинъ тѣзи членове ще знаятъ нуждитѣ на окръга много повече, отъ колкото единъ училищенъ инспекторъ, който не се занимава съ нищо друго, освѣнъ съ политика. (Гласове: истина).

Това ще видимъ всички фактически. Заради това, комисията е на мнѣние, щото да се оставятъ само двама главни инспектори, които да бѣдѣтъ при министерството на просвѣщението, и които постоянно да обикалятъ, а пакъ да се повърнемъ на старата практика да има окръжни училищни съвѣти, за което се оставя на тѣхно расположение по 1500 фр., които сж именно за да се командироваатъ лица, които да обикалятъ училищата и да даватъ рапорти и да съставятъ испитателни комисии, които ще испитватъ ученицитѣ, за да може да знаятъ напредѣка, който е ималъ единъ учителъ презъ учебната година. Заради това съмъ на мнѣние, че трѣбва да се приеме предложението на комисията, отъ което ще излѣзе една полза отъ 59 хил. фр. слѣдъ като се удовлетвори нуждитѣ, даже по добръ отъ колкото сега се удовлетворяватъ.

М-ръ Цанковъ: Г-нъ д-ръ Цачевъ ни предлага на мѣсто инспекторитѣ да има съвѣти, които да бѣдѣтъ съставени отъ кметовѣтъ, учителитѣ и незнамъ какво си. Азъ се чудя, какъ ще можатъ тия съвѣти да обикалятъ отъ село на село, да подкапватъ селенитѣ да си правятъ училища, и да надзиряватъ учителитѣ. Всѣкой отъ васъ разбира, че това не може да бѣде. Ние по градовѣтъ правимъ настоятелства и едва ще се намѣри едно настоятелство, което да се грижи добръ за училищата; а вие искате въ единъ окръгъ да има съвѣтъ отъ 5 или 10 души, да оставятъ работата си и да отиватъ да

нагълждатъ училищата. Това всѣкой разбира, че такъва инспекция нѣможе да бѣде. На едно нѣщо искамъ да обърна Вашето внимание. Г-нъ д-ръ Цачевъ каза, че понеже съ политика се занимавали инспекторитѣ, то трѣбва да ги унищожимъ. И азъ, истина, като гледамъ, че околийскитѣ началници се занимаватъ съ политика, не виждамъ, че може да бѣдѣтъ и тѣ унищожени. Виждамъ тоже, че и окр. управители се занимаватъ съ политика, но не можемъ да ги унищожимъ. Ако има такива, които само да се занимаватъ съ политика, то тѣхъ можемъ да извадимъ и да ги замѣстимъ съ други, които да си изпълняватъ длѣжността. Туй трѣбва комисията да обърне вниманието на министерството, а не да унищожава службитѣ, които всички знаемъ до колко сж полѣзни. Нашитѣ селяне не сж привикнали, и когато всѣкое село ще захване да промисля за училищата си, тогава може да ги унищожимъ, а за сега не; и даже на всѣка околия би трѣбвало по единъ инспекторъ, а не както е сега на всѣкой окръгъ. За туй да не продължаваме, а да вотираме което е въ проекта.

Шивачовъ: До колкото зная по крайнѣй мѣрѣ, че инспекторитѣ отъ какъ сж основани инспекторствата, нищо друго не съмъ видѣлъ да направятъ освѣнъ статистика, гдѣ колко учители има, колко ученици, колко момчета и колко момичета. Едва излизатъ въ мѣсеца единъ пѣтъ, а повечето стоятъ въ градоветѣ, гдѣто има по голѣмо спокойствие. Но даже да ходатъ на вѣнъ, какво могатъ да направятъ? Нашето население е доста развито, и даже въ турско вѣрѣе е имало свои училища, даже много по добри отъ колкото сега при тѣзи инспектори. Отъ една страна ние казвами, че нашето население е достигнало на първо мѣсто, а дѣто не ни иде на смѣтка, казваме: чакайте 10 години. Азъ мисля, че мнѣнието на комисията е справедливо, и нѣма никаква практическа полза отъ инспекторитѣ. Нека кажатъ, колко училища сж направили. Въ Турско вѣрѣе имаше ги даже по много отъ колкото сега.

М-ръ Икономъ: Може би има такива инспектори, които каза г. Шивачовъ, но не сж всички такъви. Г-нъ Шивачевъ може твърдѣ хобаво да се увѣри въ полѣзността на тия инспектори: ако земемъ предъ видъ това, което сж направили Шумненския и Варненския инспектори, ще видѣмъ, че на

вредъ въ тия окръзи има училища, и то благодарение на обикалянето на инспекторитѣ. Селянетѣ сж много добри хора, но не знаятъ, какъ ди си направятъ училищата. Отиватъ инспекторитѣ, чакатъ въ черква, и послѣ излизатъ, разкажатъ имъ нѣщо изъ вѣстникитѣ и подиръ ги убѣждаватъ да турятъ темелъ на училището си; по този начинъ тѣ сж могли много нѣщо да направятъ. Сега да минемъ на свѣтитѣ, за които казва г-нъ Цачевъ. Тѣзи система се опита въ вѣрѣето на окупацията. Г-нъ Дриновъ бѣше ги наредилъ въ сичкитѣ окръзи, и тия дѣйствиувахъ повече отъ една година, а нищо не направиха. И наистина пакъ може да се командирова въ селата отъ свѣта лица, които сж търговци и немогатъ да оставятъ своитѣ занятия търговски. Ако има и чиновници въ свѣта, то и тѣ немогатъ да напустѣтъ службата си. Така щото ще стане нужда да се проводѣтъ да преглеждатъ училищата хора еснафи, които иматъ най малко работа. Какво ще могатъ тѣ да направѣтъ? Какъ ще могатъ тѣ да се занимаватъ съ училищни дѣла? Това е невъзможно. Въ свѣта може да обсъждатъ какъ трѣбва да бѣдѣтъ наредени училищата, но изпълнението на всичко трѣбва да бѣде предоставено на едно лице, което има вѣрѣе да ходи и да прилага това, което е рѣшено въ свѣта. Инакъ ще остане въ много окръзи училищното дѣло назадъ.

Предсѣдатель: Като има още нѣколко лица записани, между които съмъ и азъ, и понеже е реда на мене да говоря, ако позволи Нар. Събрание, ще говоря и азъ. (Гласове: да се говори).

Грековъ: Г-да представители! Въпроса, който се подига тукъ е отъ голѣма важность и заслужва всичкото внимание на Н. Събрание. Желателно е, щото въпроса да се рѣши така, щото учебното дѣло да не пострада въ нищо. Азъ ще представя, че споредъ мене това предложение, не само че нѣма да поправи учебното дѣло, но съвършенно ще го разори. Това, което се предлага отъ комисията, то се е опитало и се е показало неприиспособимо за насъ. Какъ искате, хора еснафи, които не разбиратъ много отъ учебното дѣло и които иматъ свѣсѣмъ друга работа, какъ искате, щото тѣ да вършатъ работа и да отидатъ да се скитатъ цѣлъ день, да убѣждаватъ и кантърдисватъ населението за ползата отъ нар. образование. Какъ ще можемъ да оча-

кваме успѣхъ въ такъвъ случай отъ училищата? Това не е възможно. Казахъ, че Н. Събрание относително нар. училища трѣбва да обърне най голѣмо внимание и трѣбва да тури всичкитѣ условия, за да се распространи нар. образование, колкото е възможно повече. Нашиятъ народъ, г-да представители, е народъ съ демократическа наклонностъ, която тѣй да кажа е въ сърдцето му и всѣкой Българинъ има чувство за самоуправление повече отъ колкото всѣкой други народъ, много понапредналъ отъ насъ. Е добръ! За да може обаче това настроение на Българскитъ народъ да даде желаемиятъ отъ него резултатъ, несъмнено трѣбва да се обърне най голѣмо внимание на нар. просвѣщение. Трѣбва този народъ, които ще бѣде повиканъ да упражни политическитѣ си права, който ще бѣде повиканъ да се произнесе върху начина на управлението, този народъ трѣбва да бѣде просвѣтенъ трѣбва да знае да чете и да пише, трѣбва да бѣде запознатъ по отблизко съ работитѣ въ неговата страна. Кое е средството, за да може да се достигне този резултатъ? Най доброто срѣдство е просвѣщението по-между селското население. У насъ масата на населението е неразвита, и трѣбва да употребимъ всичкитѣ си средства, за да распространимъ просвѣщението по-между тази масса. Слѣдователно, това, което трѣбва да се има предъ видъ, то е, щото нашето учебно дѣло да бѣде поставено така, щото селскитѣ училища отъ день на день не само да се увеличаватъ, но и усъвършенствуватъ. Вий знаете, че хората отъ само себе си не би могли да направятъ нѣщо; а трѣбва да имъ помогнемъ и да ги улеснимъ, да си направятъ училища. Какъ искате да се избиратъ по-добри учители, които да отговарятъ на званieto си, когато нѣма кой да се занимава съ туй нещо. Така сяко трѣбва да се построятъ и училищни здания, но нѣма кой да подкани хора и да имъ каже, какви трѣбва да бѣдатъ. Само инспекцията е въ състояние да направи всичко полезно за туй дѣло, и съ нейното премахване би се турило спънка на успѣха на самото дѣло. Единъ еснафинъ, кожухартъ, или бакалинъ, или кондурадгия ще бѣде избранъ членъ въ училищния свѣтъ. Ще го изберътъ да прегледа училището и да каже, какво е станало. Той ще каже, че тази недѣля има да прави кожухъ, шуба, или калпакъ, а че другата

ще отиде на селото. (Гласове: не е тѣй!) Кой знае и третата и четвъртата недѣля ще ли отиде и дали не ще му заржчатъ пакъ пѣкои кожухъ. И най-сѣтне да отиде на селото, какво ще направи? За да бѣде единъ човѣкъ инспекторъ и да може да нарежда училища, той трѣбва да бѣде посвѣтенъ на това дѣло. А който знае добръ да прави калъпи и кожуси, не знае да нарежда училища. (Гласове: не е истина!) Азъ питамъ, кои сж въ градоветѣ, които отбиратъ отъ туй дѣло? (Гласове: Учителитѣ) Учителитѣ си иматъ свои занятия. Учителитѣ не могатъ, защото тѣ трѣбва да си стоятъ въ училището и да учатъ дѣцата. Тогасъ трѣбва да си избиратъ изъ по-мѣжду си хора еснафи, по тѣ не сж приготвени за тази работа. Тѣ ще отидатъ въ пѣкое село и, ако е зимно врѣме ще заржчатъ да имъ опекатъ едно прасе, ще го пѣдватъ, ще испиятъ пѣколко ока вино и повече нищо. (Шивачовъ: И инспекторитѣ ще направятъ сжщото). Ще се върнатъ въ града: обиколили селата, а нищо не станало. Единъ упрекъ, който се прави най-често на инспекторитѣ е, че пѣкои не обикаляли доста селата. Ако има села, дѣто инспектора не е обиколилъ и това е недостатъкъ на инспектора, то трѣбва да направимъ което предлагаше г. Цанковъ: да турнемъ по единъ инспекторъ на всѣка околия, или по двама на всѣки окръгъ, за да може да се обикалятъ всичкитѣ села, за да може да отиде на всѣко село не еднажъ, а 2 пѣти и 3 пѣти и да види дали си проваждатъ селенитѣ дѣцата въ училището, въобще да нареди училището както трѣбва. Друго нѣщо, което трѣбва да се земе предъ видъ е туй, че споредъ конституцията у насъ народното учение е задължително за всички. Питамъ ви, какъ ще се приспособи това нѣщо? Това е само добро начало, записано въ конституцията, за приложението на което още никой не е помислилъ; но ще се помисли и тогава ще стане единъ законъ, който ще задължава всички да проваждатъ дѣцата си на училище. Да ли единъ еснафинъ може да убѣди населението да си проважда дѣцата на училище? И дали той ще може да констатира всичко, което става по учебното дѣло. Разбира се, че единъ инспекторъ ще може твърдѣ добръ да го констатира, и за това инспекторитѣ сж необходими. Колкото за свѣта, който се предлагаше отъ г. Цачевъ да се учреди, азъ съмъ на мнѣ-

ние, че този съвѣтъ да не се учреждава. Азъ ще се въсползувамъ отъ този случай да кажа нѣколко думи относително болѣвѣта, която съществува у насъ; да промѣняваме всѣкога учрежденията или длѣжности. Защо да се съставятъ тѣзи училищни съвѣти, когато още не сме видѣли напълно резултата отъ дѣятелността на инспекторитѣ, освѣтъ туй плода отъ тѣзи съвѣти вече видѣхме. Защо сега да се новѣрщаме на тѣхъ. Този начинъ, не е добъръ начинъ. Азъ ви увѣрявамъ, че въ всѣка страна дѣто има даже всичко приготвено, за да се направи ново училище, не бързатъ тѣй; а пакъ учреждението дѣто е ново, не може да отговори така добръ на наваннието си, до дѣто не по оstarѣе. Всѣкъдѣ, дѣто има добро управление, има го за това, защото се практикува отъ много години. Когато учредите нѣщо видѣйте го разваля, до дѣто не видите да е старало нѣкаква врѣда отъ него. А туй защо предлагате, да се унищожатъ инспекторитѣ? — Защото се аднимарали съ политика. Туй престѣпление ли е? Ако има инспектори, които се занимаватъ съ политика и не си изпълняватъ съвѣстно длѣжността, да имъ се направи забѣлѣжка, а не защото нѣкои инспектори се занимавали съ политика, да се унищожатъ цѣлата инспекция. Повтарямъ да кажа, че едно учреждение, за да се види полезно ли е, или безполезно, трѣба да съществува поне 10 години. Ако всѣки денъ измѣняваме учрежденията, нѣма да имаме чиновници като хората. Не трѣба да унищожаваме инспекторствата, защото ще направимъ една погрѣшка, която не ще има добъръ резултатъ. Г-нъ Шивачовъ каза, че отъ какъ сж се тѣ учредили, нѣмало никаква полза. (Шивачовъ: Съвършено вѣрно), Г-нъ Шивачовъ да вземе училищната статистика и тамъ ще види, колко е напреднало у насъ дѣлото на нар. просвѣщение отъ освобождението на самъ, и този напредѣкъ се длѣжи исклучително на инспекторитѣ. (Аниевъ: На окръжнитѣ управители). (Цачевъ: На общинитѣ). Азъ казвамъ, че именно училищнитѣ инспектори сж помогнали въ цѣлостъ на това дѣло. Зѣ примѣръ ще представя Варненския инспекторъ, за кѣгото спомѣна г-нъ Дуковъ. Въ Варна има едно население, което бѣше заблудено отъ грѣцизма и имаше голѣми интриги отъ Гърцитѣ между населението. Тамъ хортуватъ единъ языкъ, който не е нито грѣцки, нито български. Гър-

цитѣ правѣха интриги да ги привлекаха къмъ себе си и единствено инспектора ги накара да си поддържатъ българщината. Който иска да се увѣри, нека пита хората, които знаятъ тѣзи работи. Тамъ има десетина гагаузки села, които сж били въ рѣцѣтѣ на грѣцкия владика въ Варна, а днесъ тѣзи села иматъ български училища. И всичко туй се длѣжи на инспектора. (Шивачовъ: На владиката). У насъ има още население, което не знае кой языкъ да обича, а трѣба да се приучи да обича българския. Кой е направилъ това? Да ли училищнитѣ окр. съвѣти, които препорѣча г-нъ Цачевъ? Азъ ви увѣрявамъ, че никога това нѣщо нѣма да стане. Азъ ви увѣрявамъ, че ако приемете предложението на комисията относително училищнитѣ инспектори, ще направите най-голѣма погрѣшка, която ще се отзове злѣ не само на нар. образование, но и на нар. политика. Ний имаме единъ народъ, който има нужда да се образува. Нар. образование трѣба да бѣде предметъ на нашето внимание и отъ наша страна трѣба да направимъ всичко за това. За туй да не се приема това предложение на комисията, но даже, ако е възможно въ голѣмитѣ окръзи да се предвиди още по единъ помощникъ на инспекторитѣ. Защото какво става днесъ? Инспектора като обикаля по селата дохажда нѣкой да го дѣри и не може да го намѣри въ града. А като има помощникъ въ града, тогава населението ще може да се обръща къмъ по-учебното дѣло. (Гласове: Къмъ училищнитѣ съвѣти). Азъ нѣма да вѣрвамъ на училищнитѣ съвѣти, които ще се съставятъ отъ бакали и калпакчи. После каква полза ще докаратъ тѣзи съвѣти, които предлага г-нъ Д-ръ Цачевъ. Ще припомнимъ една известна книга отъ французский економъ Фридрихъ Басина, който е написалъ много възглѣдове върху политическата икономия; тази книга носи название: „Туй, което човѣкъ вижда и, което не вижда“. Тукъ виждате само ползата, която ще направите като икономисате нѣколко хиляди лева, а не виждате врѣдата, която ще стане отъ туй економисване. Както ви представя г-нъ Д-ръ Цачевъ ползата, която отъ това нѣщо е станала, азъ пакъ ви представямъ врѣдата, която може да произлѣзе. Не знамъ да ли напълно можихъ да представя тази врѣда, но знамъ, че достатъчно можихъ да ви освѣтля по този въпросъ. За малкото прощавайте. Само казвамъ, че дълбоко съмъ убѣ-

денъ, че ако приемете предложението на комисията ще направите голѣма погрѣшка, за това моля да приемете предложението на Министерството и да оставите училищнитѣ инспектори. Даже ако има възможностъ, да се увеличи числото имъ. (Гласове: Съгласни).

Яневъ: Азъ съмъ противъ мнѣнието на комисията, тъй също и противъ мнѣнието на Д-ра Цачева, който казва, че инспекторитѣ се занимавали съ политика. Може иѣкои да се занимаватъ съ политика, но тѣзъ, които не се занимаватъ, тѣ сж направили много иѣщо. Напр. Шумпенския инспекторъ въ разстояние на 2, 3 години е направилъ много работи. Ако има такива инспектори, които се занимаватъ съ политика, то е виновато началството. Азъ би предложилъ да се отдѣлятъ 4,000 лева за заплата, и 1,000 лева да имъ се оставятъ за прогонни за да ги получаватъ за туй врѣме, когато обикалятъ. Защото може би иѣкои окръжни инспектори не обикалятъ своитѣ окръзи.

Марко Велевъ: Колкото за инспекторитѣ, г-да, да се иждивятъ толкось лева, то е незначително. Въ Видинский окръгъ, дѣто иѣмаше никакъ училища, днесъ има въ всѣко село. И именно инспектора е накаралъ селенитѣ да си направятъ училища. По-напредъ имаше съвѣти, каквито казва г-нъ Цачевъ, но тѣ нищо не можиха да направятъ. За това съмъ на мнѣние да не се прави економия, защото има голѣма врѣда, ако унищожимъ инспекторитѣ, защото нашето население ще остане пакъ безъ училища. Сега въ Видинский окръгъ въ села съ 200, 300 кѣщи има по 150 ученика. Това направи инспектора. Въ по-голѣмитѣ окръзи даже по единъ помощникъ на инспектора трѣба да се тури. Това, което ще направимъ, не е економия. Да правимъ економия тамъ, дѣто съ не милостъ се иждивяватъ паритѣ изъ нашата касса. Азъ ви увѣрявамъ, че въ Видинский окръгъ нѣма затворено училище. За това настоявамъ, да се приеме предложението на Министерството.

Дукоъ: Азъ мисля, че се освѣглихме върху този въпросъ и всѣки знае, че има голѣма полза отъ това. Само на това ще обърна вниманието на Н. Събрание, че както г. Д-ръ Цачевъ, така и неговия колега, които се занимаватъ всѣкога да говорятъ противъ този проектъ. Тукъ се каза да имало окръжни учебни, съвѣти които ще се избирали

отъ тѣзи, които избиратъ Окр. Съвѣти. Ако сташе тъй, то ще ви кажа, че щомъ избиратъ, трѣба да избиратъ за прѣдсѣдателъ на този съвѣтъ мене, или иѣкой такъвъ като мене. Толкова разбиратъ хората. Ако отида азъ да се занимавамъ съ училищата, каква полза ще принесѣмъ на тѣзи училища, когато и смалтъкъ не зная плода на ученieto, ако и да го чувствамъ дъ иѣдѣ. Ако оставимъ така, както се казва, иѣма да има никаква полза. За това желая да се остави да има и помощници инспектори.

Д. Поповъ: Азъ ще кажа още едно неудобство, ако се унищожатъ тѣзи инспектори, кой ще нагѣдва тогава кметовѣ и помощникитѣ имъ. Управителитѣ на Съвѣтитѣ, които се набиратъ, тѣ нѣматъ никаква специалностъ. Истинка и азъ съмъ видѣлъ, че инспекторитѣ се занимаватъ съ политика. Но какво да прави. Отива въ едно село селенитѣ го питатъ, какво има ново въхто и той имъ разказва и селенитѣ най постѣ на сж скотовъ да не знаятъ нищо. Тѣ го питатъ и той имъ казва. За това не трѣбва да се унищожаватъ, а да се приематъ спорѣдъ проекта.

М-ръ Икономовъ: Азъ ще отговоря на г. Дукова въ името на г. М-ра на Просвѣщенiето, че той за сега не желае да има помощници на инспекторитѣ, а желае да остане така, както си е.

Бобчевъ: Азъ като гледамъ г. Д-ръ Цачевъ, че е толкова противенъ на инспекторитѣ, мисля, че отъ като е излизалъ отъ мектеба, не е влизалъ въ друго училище. Но ние знаемъ, какви бѣха училищата прѣди освобождението и какви сега. За това спорѣдъ моето мнѣние, трѣба да се приеме както стои въ проекта на Министерството на Народното Просвѣщение.

Докторъ Цачевъ: Азъ не знамъ каква е цѣльта, която се гони отъ иѣкои г-да съ претѣлкуването на думитѣ, които исказахъ. Вий помните твърдѣ добри какво казахъ азъ тукъ. Казахъ именно, че училищнитѣ инспектори да се замѣстятъ съ училищни окръжни съвѣти, които подиръ нашето освобождение сж дѣйствували не по-вече отъ 4 мѣсеца. Г. М-ра исказа, че отъ това се показва, какво сж можни да направятъ. Г. Грековъ каза, че много ще съберкаме, ако постоянно променяваме нашитѣ учреждения. Но азъ мисля, че именно тука е грѣшката, че не оставиха окръжнитѣ съвѣти да

дѣйствувать само 3—4 мѣс., слѣдователно за едно учреждение, което е дѣйствувало само толкозъ кратко врѣме, не може да се каже, да ли е вредително, или не. И азъ повтарямъ да кажа, че ако съставимъ окръжни училищни съвѣти, тъй както ги изисква закона и, ако ги съставимъ отъ хора, просвѣтени по това дѣло, азъ ви увѣрявамъ, че ще постигнемъ по-вече отъ колкото окръжнитѣ инспектори. Отъ 14 окр. инспектори знамъ само 4, които изпълняватъ своята обязанность, а за другитѣ ще кажа, че поставятъ намѣстници, които да имъ вършатъ работата, безъ да иматъ право за такъвъ нѣщо. Колкото за туй, което каза г. Бобчевъ, че отъ какъ съмъ излѣзналъ отъ училището, не съмъ виждалъ друго, ще му кажа, че въ Търновския училищенъ съвѣтъ бѣхъ подиредсѣдателъ и заедно съ г. Цанковъ сме правили законъ за воцени свѣщи. (Смѣхъ). (Гласове: На вотиране!) Като се основавамъ на думитѣ, които каза г. Грековъ, изказвамъ, че българския народъ е демократически, и като такъвъ иска всѣкогъ да има выборни учрѣждения. И като каза г. Цанковъ, че първоначалнитѣ училища се казватъ училища на духовнитѣ общини, за това измѣняваме 44 чл. отъ закона за общинитѣ, тъй да се избира училищното настоятелство. Като се основавамъ на думитѣ на тѣзи 2 просвѣтени лица, предлагамъ да употребимъ пакъ тази практика, която ще бѣде по-добръ, отъ колкото да се повѣряваме на едно лице, на единъ инспекторъ.

Анневъ: Азъ искамъ въ кратицъ да отговоря на онѣзи, които сж противъ училищнитѣ съвѣти. Спомѣнахъ, какво смѣненето на единъ отъ най-учениитѣ Българи, именно професоръ Дриновъ. Неговата книжка, която говори за тази работа, се основава именно на нуждитѣ на нашия народъ, защото длъжноститѣ на тия училищни инспектори, които имаме днесъ, нѣма вполне да се изпълняватъ отъ училищния съвѣтъ, но отъ части отъ постояннитѣ комитетни въ окръжнитѣ съвѣти, тогава може да се надѣемъ, че работата винаги ще се извършва, както трѣба. Азъ не казвамъ, че нѣма нужда отъ инспекторитѣ. Но тѣзи хора не могатъ да си изпълняватъ длъжноститѣ, защото въ много села даже не сж ходили. Ако има нейдѣ повече отворени училища, това е станало, благодарение на окръжнитѣ управители и околийски началници. Наистина може би

въ Варна и другадѣ нейдѣ има такива инспектори, които отъ сърце изпълняватъ тази длъжность. Но въобще тѣзи училищни съвѣти нѣма да се съставятъ само отъ кожухари и калпакчи, както мислятъ нѣкои г-да; — пакъ най-сетнѣ нека има и отъ тѣхъ безъ тѣхъ тоже нѣма ексистенция въ държавата, тѣ носятъ най-голѣмитѣ тежоби. За това моля Народно-то Събрание да обмисли по-добръ този въпросъ и да го разисква още по-широко и ще види, че това, което се предлага отъ комисията не е лошо; защото предложението се основава на теорията на единъ най-ученъ Българинъ. (Бобчевъ: Това е още рано). За комисията е все едно, ако Народното Събрание приеме това или онова.

Бошняковъ: Не се съмнѣвамъ, че почитаемата бюджетарна коммисия, както и секретаритѣ на Нар. Събрание сж имали предъ видъ успѣха на учебното дѣло, когато сж предложени унищожението на окръжнитѣ инспектори и замѣняването имъ съ окръжни учебни съвѣти. Г-нъ Анневъ тоже каза, че водимъ отъ проекта на г-на Дринова предлага това. И азъ може би щѣхъ да се съглася съ туй предложението, но питамъ: време ли е сега да се прави такъвъ нѣщо? Азъ ми се чини, че намѣсто да направимъ нѣщо добро, ще направимъ лошо, вмѣсто да идемъ два крака напредъ, ще идемъ три назадъ. По мое мнѣние инспекторитѣ, както сж представени въ проекта на Министерството, трѣба да се приематъ сега и да се даде врѣме на правителството да обмисли въпроса всестранно и го приготви за идущата год. Ний имаме учебенъ съвѣтъ, при Министерството на Народ. Просвѣщение, на него да се възложи да представи единъ проектъ, който би принесълъ по-голѣма полза на страната, отъ колкото до сега при сжществуванието на инспекторитѣ. Но безъ да се обмисли добръ, безъ да имаме нѣщо готово, не можемъ и не трѣба инспекторитѣ да унищожаваме. (Гласове: На гласоподаване. Исчерпано е!) Каза се, че инспекторитѣ не приносяли полза и че въ турско врѣме общинитѣ сами си отваряли училища и прочее. Всѣки вървамъ признава, че науката бѣше причина, духовно т. е. черковно и политически да ни избави, тя ще бѣде тоже въ състояние и да ни даде въ всичко напредѣкъ. Ний истинна се освободихме, но за съжаление, казвамъ, сички: земледѣлци, търговци и прочее захванахме да политизираме, да партизанува-

ме и нѣмаме къмъ науката тъй присърце, както нѣмахме по-напредъ преди войната. (Бобчевъ: Съвършено вѣрно!) Ако оставимъ сега училищата безъ инспектори, ще станемъ причина да пропаднатъ съвършено. Инспекторитѣ, знайте г-да, ходятъ отъ село въ село, представятъ, подготвятъ, поучаватъ и съвѣтватъ хората да си отворятъ училище, разказватъ имъ за ползитѣ отъ ученето, съ една дума, приносятъ голѣма полза на страната. За наступающата година слѣдователно да вотираме суммата за обдържане инспекторитѣ, и да оставимъ както си бѣше до сега тоя въпросъ като обърнемъ вниманието на правителството върху тѣзи инспектори, които повече се занимаватъ съ политика, тѣхъ да ги отстранимъ, а за въ идущата година да се приготви и ни представи проектъ за надзора на народнитѣ училища, който да принесе по-голѣма полза на нашето народно просвѣщение.

Шивачовъ: Азъ мисля, че ако е тука думата за частни инспектори, то ще кажа относително нашия инспекторъ, че той твърдѣ хубаво изпълнява своята длъжностъ, но тукъ не е въпроса за единъ или другъ инспекторъ. Азъ мисля, че тѣзи, които сж противъ комисията, не могатъ да намѣратъ такива фактове, които да оборятъ нейното предложение. Тѣ само казватъ, че нашия народъ билъ демократически и пр. и защо да му налагатъ, че той непременно трѣба да учи. Ако нашия народъ е толкозъ напредналъ и готовъ, тогава самъ ще разбере, че трѣба да се учи и нѣма нужда отъ инспектори. Азъ мисля, че не сж само калпакчин и чизмари, които ще съставятъ тѣзи училищни съвѣти, въ градоветѣ има и други хора, които даже по-добрѣ могатъ да инспектиратъ училищата, отъ колкото сегашнитѣ инспектори. За това да се отложи предложението на г-на Грекова, а относително г-на Бошнакова мога да кажа, нека се вотира сумма за три мѣсечна плата за инспекторитѣ, до дѣто се избератъ окр. съвѣти, но послѣ да бжде съгласно съ предложението на комисията, а г-нъ Грековъ ако казва днесъ, че народа е демократически, утрѣ може да каже съвършено друго.

Грековъ: Къмъ това, което исказахъ оде, искамъ да прибавя само слѣдующето, че тукъ не трѣба да се губи нѣкъ прѣдъ видъ едно нѣщо, че у насъ училищнитѣ разноски тежатъ върху населението, и за това разумѣва се, въ селата, дѣто просвѣщението

още не е проникнало, дѣто хората не виждатъ ползата отъ него, тамъ разбира се, ако нѣма нѣкой да ги подканя, нѣма да отворятъ училища. Тамъ ще си седатъ тѣ, и нѣма никому да дойде на умъ за отварение на училища. Кой ще ги убѣди и накара да отворятъ училища? Окржжитѣ учебни съвѣти ли? И отъ кого ще състоятъ тѣзи съвѣти? Г-нъ Шивачовъ се разсърди, че тѣзи съвѣти щели да се съставятъ отъ калпакчин (Шивачовъ: Не съмъ се разсърдилъ). Г-да! Азъ почитамъ всичкитѣ хора, и даже много по-вече почитамъ калпакчинтѣ отъ колкото чиновницитѣ, защото най-сѣтне тѣ сж които подържатъ населението. Всѣки единъ въ своята сфера дѣйствиува и е полъзенъ, и всѣки единъ трѣба да върши оная работа, която му се припада. Тукъ сега нека послужи самопризнанието на г. Д-ра Цачева, че когато той е билъ подпредседателъ на училищентѣ съвѣтъ, той се занимавалъ съ вощеници (Смѣхъ) (Д-ръ Цачевъ: Това съмъ го правилъ за въ полза и доходъ на училищата) и наредѣдалъ този въпросъ; тогазъ, когато г. Д-ръ Цачевъ, който е човѣкъ образованъ, свършилъ университетъ и е Д-ръ медицински, намѣрилъ, за да препоръчи своята дѣятелностъ прѣдъ училищното настоятелство, като подпрѣдседателъ на училищния съвѣтъ и наредилъ въпроса на вощеницитѣ, питамъ ви сега, какво трѣба да се очаква отъ други хора, които нѣматъ образованието на г. Д-ръ Цачевъ, (Смѣхъ) и които безъ друго ще попаднатъ въ окр. училищни съвѣти? Онзи, който прави свѣци, той може само да каже, какъ да се наредатъ приходитѣ и расходитѣ за тѣхъ. Съ училищното дѣло той не може да се занимава, защото всѣки човѣкъ си има своята специалностъ, и бжде те увѣрени, че който знае да прави добри калпаци, не ще да знае да направи добрѣ една дрѣха. И така, който знае да прави добри дрѣхи, не ще може да научи едно дѣте да чете или пише. За това да се остави днешната наредба за днешнитѣ инспектори, щото тѣ сж хора, които се занимаватъ специално съ това дѣло. (Гласове Съгласно). Г-нъ Анневъ каза, че окр. училищни съвѣти могатъ да бждатъ подпомогнати отъ постояннитѣ комисии и на Окржж. Съвѣти. На тѣхъ да полагами много надѣжда, нѣма на що; защото едно учрѣждение, което върши една обязанностъ, която не е негова обязанностъ, малко прѣзъ прѣсти я глѣда. Постоянитѣ комитети, за

която цѣль сж учрѣдени нека свѣршатъ нея, а да не имъ натоварямы друго нищо. Освѣнъ това, народната мъдростъ е казала едно нѣщо, че дѣто има много баби дѣтето излиза килаво. За туй не трѣба да се облѣгамъ, че ще има постоянни комитети и ще се занимаватъ съ това нѣщо. Колкото по-вече лица се натоварятъ съ тази работа, толкова по-малко работа ще се върши. Има още едно начало, че тамъ дѣто се касае за администрацията или управлението на съвѣститѣ, или на едно учреждение, не чинатъ пари много хора. Когато има пужда да се разсжда или рѣшава нѣщо, тогазъ добръ е да има много хора да обсждатъ работата и да я турятъ въ дѣйствиe. Но тамъ, дѣто се касае да се управлява трѣба да се повѣри работата на едно лице, защото ако има по-вече лица, до дѣто се каратъ, ще замине много врѣме. Но дѣто е само едно лице, работата излиза на бѣлъ денъ по скоро. За това да се приеме, както предлага Министерството. (Гласове: Да се гласува).

Д-ръ Цачевъ: Вие поминте г-да представители, защо приведохъ този фактъ. Този фактъ го приведохъ въ отговоръ на г. Бобчева, който искаше да ме осжда, че не съмъ зималъ участие въ дѣлата на училищното настоятелство. Ще кажа, че съ г. Цанкова, който въ това врѣме бѣше Вице-губернаторъ, ималъ съмъ да разглѣждамъ само този въпросъ, когато бѣхъ подпрѣдседателъ по училищното дѣло, и за това приведохъ за доказателство този фактъ. Разбира се, че г. Грековъ, като Докторъ на правото, може твърдѣ добръ еластически да обръща фразитѣ както ще. (Гласове: На вотиране).

Подпрѣдседателъ: Ще туря на гласуване въпроса за инспекцията на народнитѣ училища. Който приема тѣй, както е въ проекта на М-рството на Н. Просвѣщение, да си дигне ржката. (Вишегласие.)

(Прѣдседателското мѣсто заема Г. Грековъ).

Яневъ: Азъ имамъ едно предложение, да се отдѣлятъ прогоннитѣ отъ заплатитѣ.

Прѣдседателъ: Ако г. Яневъ настоява, да се тури на гласуване, то ще го туря.

Шивачовъ: Азъ не зная, какъ г-нъ прѣдседателъ пита повторително за таково предложение. Веднѣжъ се прие споредъ проекта, и сега не може да се допълнява, защото и азъ ще направя ново предложение.

Прѣдседателъ: Азъ моля г-на Шивачова, да не изопачава работата, защото г-нъ Яневъ не предлага измѣнение въ проекта. Суммата си остава сжицата. Само г-нъ Яневъ предлага да се отдѣлятъ отъ сжицата плата по 1,000 лева за прогонни. Моля г-на Янева да представи, каква е ползата отъ това нѣщо.

Яневъ: Тази ще е ползата, че като иматъ на разположение тѣзи прогонни инспекторитѣ, ще забикалятъ по-вече окржзитѣ. (Не чуе се).

Анневъ: Наистина предложението на г-на Янева не е лошо, защото това насърчава много инспектори да отиватъ по окржзитѣ. А като получаватъ само плата, твърдѣ рѣдко се занимаватъ съ своитѣ работи. Има нѣкои съвѣстни и изпълняватъ точно длѣжността си, а има и хора, които не щѣтъ.

М-ръ Икономовъ: Азъ не намирамъ твърдѣ по-дѣлно това предложение. Ето защо; Ако се опредѣлятъ по 1,000 или 1,200 лева прогонни на инспекторитѣ, нѣкои отъ тѣхъ първата есенъ ще заобиколятъ еднѣжъ или дваждъ училищата и ще се турнатъ останалитѣ пари въ джоба. Послѣ прѣзъ зимата и прѣзъ лѣтото трѣба да се обикаля, а сжицата и прѣзъ врѣме на испититѣ, и слѣдъ испититѣ трѣба да преглѣдатъ прѣзъ нова година, какво сж направили училищата, и тогава нѣма кой да иде. Или се случи, че се измѣни инспектора. Първия инспекторъ взелъ вече всичкитѣ прогонни, а другия, който дойде трѣба да сѣди, до дѣто дойде нова година. По-добръ е, да се оставятъ смѣсени прогоннитѣ, и да се избиратъ по-съвѣстни хора.

Прѣдседателъ: Желаетъ ли г-нъ Яневъ да се тури неговото предложение на гласуване? (Яневъ: Оттеглямъ го).

Докл. Анневъ: (чете):

ГЛАВА VII.

Врѣмenni педагогически курсове.

Възнаграждение на прѣподаватели при врѣмenni-тѣ педагогически курсове прѣзъ ваканцитѣ за допълнително упражнение на учители отъ първоначални училища лева 8,000
Помощи на бѣдни учители — слушатели въ курса 3,000
Всичко по проекта и комисията . . . 11,000 л.
(Приема се).

ГЛАВА VIII.

Пенсии на престерели учители или тѣхнитѣ домочадия	40,000
Всичко по глава VIII	40,000

(Приема се).

ГЛАВА IX.

Едноврѣменни помощи на общински училища.

30) За общински училищни здания . . .	120,000
31) Годишна помощ на Русенската реална гимназия	35,000
32) Годишна помощ на Трънското и Дупницкото общинско класно училище . . .	8,000
33) Годишна помощ на Видинската Скобелевска гимназия	10,000
34) Помощи за други общински класни училища.	27,000
35) Помаганье Варненскитѣ първоначални училища	10,000
36) Поддържанье български учители въ нѣкои смѣсени окръжия	40,000
37) Снабдяване общински училища съ учебни пособия	10,000
Всичко по глава IX	260,000

Споредъ комисията и проекта.

(Гласове: Да се разисква статия по статия).

Марко Велевъ: Лани г-да, въ бюджета бѣха 200,000 лева за общински училищни здания а не 120,000, както сж сега. Общинитѣ г-да сж бѣдни, трѣба да се поглѣдне на нихната бѣдностъ и да се подѣйствува да имъ се помогне днесъ да иматъ училища, както има въ всичкитѣ централни градове. Има г-да въ Бѣлоградчикско общини, които състоятъ отъ по 250 къщи и нѣматъ отъ нигдѣ помощъ. Иматъ трима учители и учителки, на които плащатъ 30,000 гроша въ годината и нѣма отъ кждѣ да платятъ. Сжщо и въ Кула нѣматъ никаква помощъ, трѣба да се предвиди. (Председателъ: Ви се отстранихте отъ въпроса). Трѣба да се предвидятъ 200,000 лева за общинскитѣ училища.

Шивачовъ: Азъ мисля, че г-нѣ Марко Велевъ твърдѣ на мѣсто подигна въпроса. (Д-ръ Цачевъ: Това го има по-надолу). Ако бѣше тукъ г-нѣ Министръ на Просвѣщенieto, тогава щѣхме да видимъ, колко лева сж биле похарчени миналата година. Но като не е той тукъ, то моля г-на докладчика да разясни това.

Доклад. Анневъ: Именно г-нѣ Министръ на Просвѣщенieto разясни на комисията, че нѣма такава нужда да се положатъ 200,000 лева; защото миналата година сж били пужни толковъ пари, но за сега и онѣзи едва ли ще се похарчатъ. И г-нѣ Марко Велевъ може да види отъ забѣлѣжката на самия проектъ, че пѣма такава нужда, както по-напрѣдъ. Слѣдователно 120,000 лева сж достаточни за идущата година.

Буровъ: Това искамъ да кажа, което каза г-нѣ Анневъ.

Д-ръ Цачевъ: Г-да представители! За постижение на тази цѣль, именно за здания на общинско училища 120,000 лева може би да сж малко. Ни би желалъ, щото за напредъ при предвижданieto подобни сумми да се указватъ общинитѣ, които сж искали помощъ за училищни здания; защото знаете ли какво става, когато се предвиждатъ такива сумми. Става това, че даватъ се сумми, дѣто ще Министертвото, а дѣто не ще, не имъ дава. Заради това мисля, че най-добрѣ ще бѣде да се практикува по този начинъ. Тукъ има прошения отъ разни общини за съграждане общински училища. Трѣба да се взематъ предъ видъ тѣзи прошения, и ако се укаже по-голяма нужда, да се предвидатъ още 20,000 лева. А инакъ се дава, дѣто има воля Министра, дѣто нѣма, не дава. Това ще го докажа съ фактове.

Бошняковъ: Желалъ бихъ въ идущата година Министра на Народното Просвѣщение да представи списъкъ на разнитѣ дадени пособия, както за поддържанье общинскитѣ училища, ученици и пр. А сега дѣто подигна този въпросъ Д-ръ Цачевъ, не му е мѣстото и врѣмето. За това да пристѣпимъ къмъ вотиране статия по статия.

Прѣдседателъ: Полагамъ на гласоподаване параграфъ 30 отъ глава IX 120,000 лева. Който приематъ да се отпуснатъ тѣзи 120,000 лева за здания на общински училища да си вдигне ржката. (Вишегласие).

Дуковъ: Мисля, че не ще е злѣ да вмѣстимъ едно перо тукъ, защото е на мѣсто. Тукъ за общински училищни здания се прие. Мисля добрѣ е отъ тѣзи, които се отстъпватъ, да се взематъ 80,000 лева и да се каже така: „За издържанье общински учители“, защото има села много бѣдни, както има и

маджирци дошли, за които ако се не предвидят подобни помощи, разбира се, че ще могат да си отворят училища, тъй като те и хляб нямат даже. За това предлагам да се предвидят поне 80,000 лева.

Анневъ: Ако г-нъ Дуковъ прочете по на долу, ще види, че има 27,000 лева за първоначални училища и пр. Тукъ има достатъчно предвидено за тази цѣль.

Дуковъ: По-долу видяхъ, и мисля, че г-нъ Докладчикъ каза за първоначални училища, те сж само за Варна; а такова перо, за което говоря азъ, нѣма. Предлагамъ това да се вземе въ внимание за да не страдат нѣкои села безъ учители. Настоявамъ на предложението си и желая, да се тури на гласование. Ако Народното Събрание го отхвърли, това е друго. (Анневъ: Това е излишно). Не е излишно, защото за градищата отпуща за гимназии, III класни училища и пр., а когато е за едно бѣдно селско училище, казвате че е излишно.

Предсѣдателъ: Ще туря на гласуване предложението на г-на Дукова.

Попповъ: Азъ мисля, че е умѣстно да се тури при 34 членъ. Тукъ се казва за общински класни, да се каже и за първоначални.

М-ръ Икономовъ: Азъ щѣхъ да поддържа г-на Дукова, но тукъ се казва само за класни, а не и за общински първоначални. Желателно би било да се предвиди и за тѣхъ, и да се глѣда съ предпазливост и икономия да се даватъ на тѣзи, които нѣматъ и то като помощъ допълнителна, а не като пълно съдържание.

Дуковъ: Азъ се съгласявамъ съ това, което казва г-нъ Министръ.

Предсѣдателъ: Желаетъ ли нѣкой да говори? (Не). Коя сума предлагате г-нъ Дуковъ?

Дуковъ: За сега 80,000 лева.

Ф. Мариновъ: Тукъ глѣдамъ въ ст. 36 има за поддържане български учители въ нѣкои смѣсени окръзи. Какво се разбира подъ туй? Азъ мисля, туй количество отъ 40,000 лева да се увеличи още съ 20,000 лева и да се свърши въпроса.

М-ръ Икономовъ: Тѣзи сумми сж за плащане учителитъ на турскитъ и еврейски училища въ Шуменъ, Русчукъ и Варна. Искатъ тѣзи населення да се учатъ, но тъй като нѣматъ достатъчно източници

да си поддържатъ учителитъ, то правителството зело на себѣ си грижата да имъ помага. Отпуща имъ една сума, да имъ поддържа учителитъ за официалния языкъ.

Предсѣдателъ: Ще туря на гласоподаване. (Гласове: Да се прибави къмъ 34 статия). Добръ.

Анневъ: За Руссенската реалка бѣше предвидено 35,000 лева, сега се прилагатъ още 10,000 ставатъ 45,000 лева, защото се отваря още единъ классъ и нуждата станала по-голяма.

Д. Попповъ: Не зная какъ може тъй изведижжъ такава голяма помощъ. Бѣше напрѣдъ 30,000, послѣ 35,000 и сега 45,000 лева. Другитъ гимназии оставатъ безъ помощъ, а само за Руссенската даваме толкозъ.

Д-ръ Цачевъ: Г-да представители! Бюджета е отъ прѣдъ ни и можемъ да видимъ, че ози денъ вотирахме за разни гимназии, които иматъ 7 класса, както за Габровската и други гимназии. Слѣдователно и въ Русчукъ е една гимназия, която има 7 класса, и защо да не отпуснемъ толкозъ, колкото за Габровската реална гимназия. Ако трѣба една гимназия съ 7 класса въ Габрово, защо да не трѣба въ Русчукъ? За Габровската се харчатъ по-вече, а за Русчукската съвсѣмъ малко, тъй като тя се издържа по-вече отъ населението. Слѣдователно предложението на комисията трѣба да се приеме и да се отпуснатъ 45,000 лева.

Т. Яневъ: Наистина, колкото за града Русчукъ 35,000 лева сж твърдѣ малко, тъй като е голямъ градъ. Шуменъ харчи 50—60,000 лева, безъ да му се дава помощъ. (Единъ гласъ: Това не сж народни училища). Предвидената сума не е за правителствени училища, но тукъ е помощъ, която се дава по Русчукската реална гимназия. За това 35,000 лева сж много и желая да се намалатъ на 25,000 лева.

Анневъ: За значението на тая реална гимназия въ Русчукъ се говори въ послѣдното Народно Събрание. Града Русчукъ като центръ на комуникацията и пр. трѣба да се направи една жертва за него отъ страна на Нар. Събрание; защото, както каза г-нъ Д-ръ Цачевъ, не само 45,000 лева трѣба за поддържане тая гимназия, но трѣба и 80,000 лева да се отпуснатъ. Но разликата до 80,000 лева дава общинското управление. Слѣдователно Нар. Събрание трѣба да притече на помощъ, защото това

е работа отъ общъ интересъ, не е само за Русчукъ.

Д-ръ Цачевъ: Искамъ да кажа нѣколко думи да се освѣтли г-нъ Яневъ, че не се дава тази помощъ за народнитѣ училища, защото за народнитѣ училища Русчукскитѣ граждани харчатъ 84,000 лева. Тѣзи пари сж за реалната гимназия.

Д-ръ Помяновъ: Азъ искамъ да зема дума да се съглася съ комисията именно по тази причина: Ние по-горѣ вотирахме въ бюджета на Министерството на Народното Просвѣщение нѣколко реални гимназии, които се поддържатъ на правителствена смѣтка, и се вотираха напълно, както Ломъ, Габрово и други. Тукъ града Русчукъ си поддържа самъ своята гимназия, а само виждаме въ глава IX една помощъ на града Русчукъ за тази гимназия. Реалната си гимназия поддържа той, но при това той е градъ, който поддържа и много други общински училища, и който по учебното дѣло много харчи. Сега Русчукъ иска една помощъ, която не можемъ да му откажемъ, тъй като Русчукскій окръгъ помага въ това отношение и на другитѣ градове, т. е. помага и на други общински училища. Въ това отношение г-да представители, ние не можемъ, освѣнъ да похвалимъ Руссенскитѣ граждани, като поддържатъ сами една гимназия. И тѣ искатъ само една помощъ, която не можемъ да имъ откажемъ. А че трѣба да има въ Русчукъ такава реална гимназия, това е повече отъ всѣко съмнѣние, защото той е единъ градъ първостепененъ въ нашето княжество, и приематъ се дѣцата на цѣлия окръгъ въ тази гимназия, която е съ 7 класса. Сега, ако Народното Събрание не предвиди една сума за Руссенската гимназия, тя може най-послѣ да бѣде злощастна, да бѣде затворена. Тѣй като Русчукъ не иска нѣкаква-особенна помощъ, а помощъ едноврѣменна за гимназията, мисли, че справедливостта го изисква, да не отказваме това, а трѣба да се отпусне, за да насърчимъ Руссенскитѣ граждани. Заради туй предлагамъ, да се приеме предложението на комисията.

Иор. Шишковъ: Азъ до колкото зная миналата година въ проекта никаква цифра не фигурираше за помощъ на Руссенската гимназия. Миналата година, по предложението на нѣкол г-да, Народното Събрание се показва патриотическо къмъ това предложение, отпусна една сума за Руссенската гимназия. Тогава се каза, че е едноврѣменна помощъ. Какво е едноврѣменна

помощъ? Миналата година се отпусна, тази година пакъ, и освѣнъ предвиденитѣ 35,000 лева, комисията ги направи на 45,000 лева. Г-нъ Д-ръ Помяновъ каза, че като съществувала Руссенската гимназия, щѣли да иматъ помощъ и другитѣ градове. Азъ не зная Берковица или Ломъ да иматъ нѣкаква полза. За сега съмъ на мнѣние да се отпуснатъ тази година, че за друга година, когато дойде друго Народно Събрание, тогавъ нека рѣшава.

Попшовъ: Азъ не съмъ противенъ да има гимназия въ Русчукъ, но да се даватъ всѣка година 30—45,000 лева, това бие въ очитѣ на хората, и не може да се дава всѣка година.

Ив. Симеоновъ: Азъ отъ страна на Руссенскитѣ граждани приемамъ да стане тази гимназия правителствена, и да не казвате, че бие въ очи едноврѣменната помощъ. Ние г-да, за поддържане на реалката харчимъ толковъ хляди лева. Тази реалка има 7 класса. На другитѣ училища даватъ по 100,000 лева, на София 78,000 и пр., а на Русчукъ, който е най важенъ градъ, и който конкурира съ другитѣ народности, за него не искате да дадете! Тамъ г-да, се отвори нѣмски пансионъ, и нашитѣ дѣца тогавъ трѣба да отиватъ тамъ. Да ли да оставимъ да отиватъ на нѣмския пансионъ? Това е срамъ за насъ г-да, срамъ за единъ градъ, както е Русчукъ. Ние г-да искаме едноврѣменна помощъ, и ако съ врѣме се снабдимъ съ доходи, тогавъ нѣма да искаме нищо. Ако оставимъ по-малко отъ 45,000 лева, тогавъ по-добрѣ да се не отпуща никакъ. Ако приемемъ 45,000, не е много защото въ Руссе имаме 84,000 лева да харчимъ само за общинскитѣ училища. Ако не се отпуснатъ г-да исканитѣ 45,000 лева, тогавъ трѣба да се затвори гимназията.

Дуковъ: Тукъ никой не отказва за едноврѣменна помощъ, но Министерството знае по-отблизо работата, и то е предвидѣло вече 35,000 лева. Ако Руссенскитѣ граждани бѣха подали прошение, че не имъ стига тази помощъ, тогава щѣхме да се занимаваме съ този въпросъ. Министерството е предвидѣло 35,000 лева, и като е тѣй, да оставимъ както е то предвидѣло, а не 45,000 лева, (Ив. Симеоновъ: По-добрѣ никакъ!) защото тогавъ ще претендиратъ всичкитѣ градове. За това да се отпусне толкова, колкото сж предвидени въ проекта.

Анневъ: Н. искамъ да се повърщамъ на думитѣ

си, които казаха миналата сесия, относително значението и международния характер на града Русчук. Липи беше станало събрание от много Руссенски граждани, които бяха се съгласили, че не трябва да се иска помощ; но по непредвидени случаи, тъй като видяха после, че нямат достатъчни средства, вместо да затворят гимназията, ръшниха се, да се отнесат до правителството за помощ. Ако липи е била помощта 35,000 лева, тази година трябва да бъде по-голяма, тъй като тази година се отваря един клас повече. Министра не е знаел, че се отваря още един клас, но като обясниха някои Руссенски граждани, че 35,000 е малко, комисията тогава ги покани на 45,000 лева. Това, г-да, е една временна помощ, и до година ако се увеличат средствата на Русчук, тъй няма да приемат помощ. Града Русчук е един град първи, от който човек може да си създаде първото впечатление за българското гняжество. Освен това, там трябва да се борят с чужди елементи, трябва да има училища наши, за да не отиват нашите деца в немските и французки пансиони. Тъй щото, според молбата, която ще внесе това училище, жертвата не е голяма.

Грековъ : Нека ми бъде позволено да кажа няколко думи относително това училище. Както видите, града Русчук е един голям, град има да поддържа народните си училища и харчи по тях доста значително количество. Ако вземем от друга страна, че във всичките по-големи градове в България, както в София, Търново, Варна и други там има училища, които се поддържат с правителствени пари, и за които се харчат доста значителни сумми. Сега в Русчук правителството не е предвидило никакво училище. (Гласове: Земледѣлческо само). Земледѣлческото е от вън града, и то не е само за града Русчук, а за цялото княжество, дѣто да се учат селските деца, земеделческите синове да обработват земята. Но за града няма никакво правителствено училище. Гражданите на град Руссе, като имали предвид, че ако нямат училище, както каза г-нъ Ив. Симеоновъ, ще дойдат Католици, Протестанти, Немци и Французи да им отворят училища, и хората, като нямат Български училища, ще пращат децата си в тях. Сега болшинството е съгласно да се отпуснат 35,000 лева, (Гласове: Съгласно)

а комисията е на мнение, да се отпуснат 10,000 лева по-вече, и това е направила комисията, след като се споразумѣла с г-на Министра на Народно-то Просвѣщение. Мислите ли, че ако нѣмаше ходатайство от града Русчук, Министра да отпусне тези левове. Но като е имало подобно и е било основателно, отпуснал е. Ние по-напредъ приехме реални гимназии и видѣхме, че за тях (гимназии) с 7 класа не е достатъчно по 45,000 лева. Сега на Русчук като дадемъ тази помощ, той пакъ ще дава една част от своите приходи за разности и поддържане реалната гимназия. Не трябва хората да се претоварватъ вън от силите. Сега като харчатъ 80,000 лева за общинските си училища, като харчатъ и тукъ една сума около 20,000 лева, ставатъ 100,000. Ако го натоваримъ още с 10,000 лева, може би, че не ще бъде въ състояние гр. Русчук да носи всичко. Този градъ г-да, е въ най-лошо състояние; няматъ улици, водопроводи, геризи и пр. Тези работи трябва да се строятъ и правятъ; и колкото по-голямъ е един градъ, толкова по-големи разности ставатъ. Тъй щото държавниятъ бюджетъ няма да се претовари, ако туримъ 10,000 лева повече на годината за поддържане Русчукската реалка. Ако оставимъ тези 10,000 лева на общинския бюджетъ, то той тѣжко се уравнива, а при това, като видятъ хората, че може да се поддържа туй училище, може би ще дигнатъ ръка от него, или ще бягатъ въ такова състояние да не могатъ да правятъ конкуренция на чуждите училища. Ако отпуснемъ тази сума, то с това ще направимъ едно добро дѣло и не е несправедливо да се отпуснатъ за Русчукъ 45,000 лева. Ако се намъри за по-добъръ, правителството да отвори училище, гражданите няматъ нищо противъ. Тази година ако искате, може да се направи правителствено туй училище.

Т. Яневъ : Русенскиятъ прѣдставител г. Ив. Симеоновъ каза, че 120,000 лева харчатъ за техните училища въ града имъ, а тъй също и за реалната гимназия. Добъръ. Тѣ като харчатъ толкова, за която сума се съмнявамъ, да ли е дѣйствителна, и ако п. пр. въ Шуменъ искаме да отворимъ една реална гимназия, ще ли се съгласи правителството да отпусне 35,000 лева? Ако отпусне, тогазъ азъ се съгласявамъ и за другите училища да се отпусне. Въ нашия градъ

се харчатъ 60 000 лева, и всѣка година се събиратъ отъ разни окръжии около 500 ученика. За ради туй, азъ пакъ настоявамъ щото да се отпуснатъ 35.000 лева, а другата помощъ да се даде на другитѣ училища.

Предсѣдателъ: Ще забѣлѣжа на г. Янева, че и въ Шуменъ има едно правителствено училище. Ще туря на гласуване; но мисля, че Нар. Събрание трѣба да рѣши, както го изисква справедливостта.

Буровъ: Азъ като членъ отъ комисията бѣхъ останалъ на особено мѣстѣ. Миналата година сговорих по този въпросъ, както и сега, и глѣдами, че помощъ се иска по голѣма отъ лани. До година ще дойдатъ отъ другитѣ градове, ще кажатъ име отворихме училище, и както дадохте помощъ на Русчукъ, искаме и ние. За това желая, да се вотира спорѣдъ проекта.

(Предсѣдателското мѣсто заема Ив. Симеоновъ).

Грековъ: Още нѣколко думи ще прибавя. Никои не се противи да стане въ Русчукъ едно правителствено училище, и да приеме правителството на себѣ си всичкитѣ разноски. Но за сега това не е станало и ако прѣзъ тази година не се отпуснатъ 10.000 лева по вече, това училище трѣба да се затвори. Ако искате тази година да го затворимъ, а до година да го отворимъ пакъ на правителственъ счетъ, това разбирамъ; но ако е дума да стои отворено това училище прѣзъ тази година, то за 10.000 лева не трѣба да се скъпимъ. Да искаме да правимъ икономия можемъ отъ друго мѣсто, а тукъ е една сума незначителна. За това ще моля Н. Събрание, да не губи време по вече, но да гласува суммата, която е потребна за подържане това училище.

Подпрѣдсѣд. Минчовъ: Ще туря на гласуване спорѣдъ проекта.

Докл. Анневъ: Тукъ комисията и М-ра на просвѣщеніето сж съгласни да се отпуснатъ 43.000 лева.

Подпрѣд. Минчовъ: Какъ желае Н. Събрание да се гласува, по напрѣдъ спорѣдъ комисията или спорѣдъ проекта?

Анневъ: Тукъ нѣма вече проекта. Комисията се е съгласила съ г. М-ра на просвѣщеніето и прѣдлага, да се отпуснатъ 45.000 лева. Може да не отпуснете, и нищо ако щете.

Грековъ: Трѣба ли да се тури на гласуване едното или другото по напрѣдъ, това е все едно. Н. Събрание ще гласува това, което иска. Слѣдователно не разбирамъ, защо да се разисква въпроса, да ли трѣба едното да се тури напрѣдъ или другото. За това да се гласува, безъ да се разисква вече.

Подпрѣд. Минчовъ: Азъ ще туря на гласуване по напрѣдъ предложението на комисията да се отпусне годишна помощъ на Руссенската реална гимназия 43.000 лева. Който приема, да се отпуснатъ като едноврѣмenna помощъ на Руссенската реална гимназия 43.000 лева, да си дигне ржката. (Миншество).

Подпредсѣдателъ: Тогава полагамъ на гласуване 35,000 лева: които приематъ тази сума, да си дигнатъ ржката. (Болшинство).

Докл. Анневъ (чете): Годишна помощъ на Трънското и Дубинишкото общински класни училища 8,000 лева споредъ проекта и комисията.

Д-ръ Цачевъ: Азъ не знаа, г-да представители, кои сж биле съображенията на Министерството, по които е полагало помощи за нѣкои общински класни училища, а за други никакъ не положило, тукъ трѣба да бждемъ справедливи къмъ всичкитѣ градове, които харчатъ по 20 и по 30 хиляди лева за своитѣ училища, и тѣмъ трѣба да се дава помощъ; тѣзи хора си отвориха училище, плагатъ си училищенъ данѣкъ и си поддържатъ училищата. И азъ не разбирамъ какво е това пособие за общински класни училища, и не знаа, защо за едни да сме баша, а на други мащиха; или на всички или на никого. Ама като отпуснахме за реалната гимназия въ София, отпуснахме за реалната гимназия въ Габрово, отпуснахме за гимназия въ Ломъ и въ Варна, а за Трънъ не отпуснаме. Туй не разбирамъ г-да представители! Позволете ми, да ви припомня, че трѣба помощъ за всичкитѣ общински класни училища. Ний трѣба да отпуснаме или за всички или за никого. (Гласове: Съгласни. За всички ще отпуснаме. Шумъ).

М-ръ Икономовъ: Преди да вземете г-да, какво да е рѣшение, считамъ за длъжностъ, да ви обявя отъ страна на г-на Министра на Просвѣщеніето, че тѣзи сумми не сж турени тѣй случайно за Трънъ и Дубиница, но си е имало причинитѣ, по които и други години

сж се отпускали. Причинитѣ сж, че тѣ сж погранични градища и сж малко отдалечени отъ столицата.

Буровъ: Съгласенъ съмъ, за тѣхъ да се отпусне помощъ.

Председателъ: Полагамъ на гласуване да се отпустнѣтж 8,000 лева годишна помощъ за Трънското и Дубнишкото общински класни училищъ. Които приематъ, да се отпусне тѣзи сума, да си дигнатъ ржката.

(Болшинство).

Бобчевъ: Понеже тукъ отпусκαе доста голѣми сумми за поддръжане училищата, желяемъ до година да сме здравии да отпустнемъ още по-голѣми; слѣдователно и на другитѣ околйски градове, които се лишаватъ отъ тѣзи помощъ, трѣба да се отпусне нѣщо. А азъ предлагамъ да се отпусне една сума за общинскитѣ класни училища въ околйскитѣ градове, първо защото поддръжанието на тѣзи училища е съмнително отъ сега нататакъ. До сега тѣ се поддръжаха отъ черкови, събираха училищенъ налогъ нъ отъ сега нататакъ, понеже една частъ отъ черковнитѣ доходи ще се употребява за плащанне заплатитѣ на свѣщенитѣ, и второ като не може да се уведе монопола на свѣщитѣ и законъ не се приложи, зарадъ туй азъ предвиждамъ отъ туй на татакъ ослабването на околйскитѣ училища и ако ги оставимъ тѣй, тѣ ще опаднатъ постепенно и не ще можтѣ да приготвятъ ученици за по-високитѣ училища. За това да вотираме една сума и да кажемъ „за общински класни училища въ Берковица, Куна, Бѣлиградчикъ, Орѣхово, Ловечъ, Дръново, Тръвна, Балчикъ, Рѣховица, Добричъ, Провадия, Османъ-Пазаръ, Ески-Джумая, и другитѣ които ги има изброени. Въ тѣзи околини има училища „класни“, заради тѣхъ приказваме. А има едни общини въ сѣшитѣ околини, които поддръжатъ по единъ классъ или по два класса, и на тѣхъ може да се подаде помощъ. Туй е моето предложение.

(Гласове: Съгласни).

Годоръ Яневъ: Азъ поддръжамъ напълно мнѣнието на г-на Бобчева, но той забрави да спомѣне за Преславската и Новопазарската околини, заради туй и тѣхъ да вложимъ въ списъка и да имъ се даде помощъ. Толко съ повече, че тѣзи околйски градове сж заявили чрѣзъ прошение, както отъ Османъ-Пазарската околия, която проси помощъ 6,000

лева. Османъ-Пазаръ е между Тузлука и отъ тамъ дѣцата не можтѣ да отиватъ далечъ да се учатъ.

М-ръ Стоиловъ: Искамъ да привлека внимание то на г-да представителитѣ, че когато рѣшаватъ този бюджетенъ въпросъ, да обърнатъ малко по-вече внимание да не би чрѣзъ тѣзи помощи да се измѣни основния принципъ на нашата училищна организация. До сега този принципъ е билъ: „самостоятелно управление на общинскитѣ училища въ околйскитѣ градове“. А като рѣшавате, щото тѣзи училища да се лишатъ отъ своята самостоятелностъ, да ги обърнете на училища правителствени, тогава полагамъ въпросъ: да ли не разваляте нашата училищна организация?

Председателъ: Давамъ 10 минути отпущъ.

(Послѣ распускъ).

Председателъ: Моля г-на докладчика да продължава.

Докл. Анневъ: Предвидена една сума отъ 10,000 лева за поддръжанието на Видинската гимназия. Комисията е отхвърлила тази сума, понеже Видинъ до Ломъ е близо, въ Ломъ има една реална гимназия, а друго, комисията предлага да се отвори тамъ едно занаятчийско училище отъ начало на идущата учебна год., а между тѣмъ Министерството да приготви работата. За това моля Народното Собрание, да се произнесе.

Марко Велевъ: Г-нъ Докладчикъ сака да затвори помощта за видинското училище, защото му се види че е голѣма суммата. (Не че е голѣма суммата). Колкото за това училище азъ настоявамъ да си остане суммата, защото тамъ има 400 ученика днеска, а за жалостъ чуемъ за да се не предвиди тѣзи сума въ бюджета, нъ тѣзи сума е недостатъчна защото тѣзи сума е предвидена за учители. Заради това азъ съмъ на мнѣние щото за видинското училище да се отпусне най-малко 20,000 лева да се предвиджтѣ. И онзи народъ дава даждия на държавата, и недѣйте да мислите че градъ Видинъ го имате въ венчко за най-доленъ само околй го не направихте, а той е единъ центръ, той е единъ градъ отъ голѣмъ полза, и 10,000 лева не е голѣма сума, защото цѣлъ округъ отива тамъ да се учи; ако не сакаатъ да се въспитава народа, то е друго, но ако и на едниѣ и на другитѣ ще

предвидимъ, то тукъ трѣба 20,000 лева за централ-
ний градъ Видинъ.

Д-ръ Помяновъ: Азъ искамъ да зема думата, за да поддържа г-на Марка Велева, и то по тѣзи причини г-да представители: Еднажъ вече съществува гимназия въ Видинъ, добръ ли или не, азъ ще кажа твърдѣ добръ. Отворена е тамъ гимназия и трѣба да се поддържа. То ще да е срамъ както за Видинъ, така и за Народното Събрание, ако се затвори тази гимназия, когато у Ломъ има гимназия — въ градъ по-малкъ — и се поддържа отъ правителството, то колко повече трѣба да има въ Видинъ, който е не само пограниченъ градъ на Австрия, Румъния, Сърбия; и трѣба да стои въ отношение на образованието ако не по-високо, а то поне на равно съ пограничните градища въ Сърбия. Вий трѣба да знаете, че въ Зайчаръ има едно училище, което стои много по-високо отъ нашите гимназии. За да не стоимъ ний по-доло отъ пограничните мѣста на Сърбия, Видинци сж направили свой свѣщенный дългъ, като сж отворили гимназия и искатъ само помощъ. Бждете увѣрени, че населението тамъ, и безъ това е малко тѣй да кажа посърбено, защото е на границата, и бждете увѣрени, че ако не поддържите тази гимназия, тамошните младежи, ще отидатъ да търсятъ учение въ Зайчаръ; а да ли е това въ полза на общото дѣло на български народъ? Да ли Народното Събрание би си допустнало да приеме таково нѣщо, азъ се съмнѣвамъ. Заради туй като има вече въ Видинъ отворено едно такова училище, и като въ самия бюджетъ на Министерството на народното просвѣщение се предвижда една сума като помощъ на това училище, азъ ще моля Народното Събрание да отпусне тази помощъ. (Гласове: съгласни). Защото за Русчукъ прѣди нѣколко минути приехме 35,000 лева, за другъ по-малкъ градъ като Ломъ и Габрово приехме напълно предложениите сумми за гимназии, а за Видинъ, който самъ е отворилъ гимназия, ще бжде справедливо да приемемъ 20,000 лева, както каза г-нъ Марко Велевъ, и като има разни прошения отъ страна на Видинското население до г-на М-ра на просвѣщението, по поводъ на което е турена една помощъ отъ 10,000 лева, има много причини г-да, по които трѣба да приемемъ тази сума. Но както казахъ по-главните причини сж тѣзи: Видинъ е градъ

пограниченъ, и градъ който има съперничество Зайчаръ, гдѣто има едно много хубаво училище, така щото Видинската гимназия трѣба не само да се поддържа, но даже трѣба да е образцова гимназия, и ако е възможно, правителството да я вземе на свой счетъ. Азъ напълно съмъ увѣренъ нѣ туй и същевременно ще помѣна, че при помощите трѣба да бждемъ по внимателни, но тѣй като еднажъ тази гимназия е отворена, то мисля по тѣзи основания, по които приехме и за другите по-напредъ и повече има даже причини да приемемъ за нея. За това настоявамъ, да приемемъ предложението на г-на Марка Велева, да се отпуснатъ 20,000 лева. Видинци и безъ това ще дадатъ своята помощъ, както имъ трѣба, за да се поддържа гимназията (Гласове: съгласни).

Докладчикъ Анневъ: Азъ ще възразя на г-на Велева, че комисията не е намѣрила суммата за голѣма и не я е изличила, напотивъ комисията счита за нужно, да се вотира по-голѣма сума но за друга цѣль. Тѣй като Ломъ е близо и тамъ има реална гимназия, за което нѣма нужда да я има и въ Видинъ; но за занаятчиско училище могатъ да се отпуснатъ не 20,000 а 30,000 лева, и това би било много по-добро, защото отъ такива училища ще излѣзятъ хора съ занаятъ въ ръка, и ще печелятъ своя хлѣбъ. Затова комисията предлага да се отвори едно занаятчиско училище въ Видинъ и да се поддържа напълно отъ правителството, и това мисли комисията за по-добро.

М-ръ Начовичъ: Азъ одобрявамъ напълно думите на комисията, която казва да се отвори въ Видинъ занаятчиско училище, защото до колкото зная тамъ има много занаяти, и този зародишъ трѣба да се увеличи. И второ като има въ Ломъ правителствена гимназия, азъ вѣрвамъ, че онѣзи отъ Видинците, които искатъ да получатъ образование и наука, ще предпочетатъ да проведатъ своите дѣца въ Ломъ, отъ колкото въ Зайчаръ. А ако има въ Видинъ занаятчиско училище, ще бжде по-голѣма полза на округа. Но не мога да се съглася съ комисията, да се почеркне сега тази сума, защото на нея Видинъ е расчиталъ и отворилъ е училището; и ще бжде несправедливо, ако се прекъсне този изворъ, на който е расчиталъ градътъ. За това за тѣзи година трѣба да се вотира, и ако искате да-

же по-голяма сума, а за по-сетив да промисли Министерството да извѣсти Видинци, че слѣдъ врѣме ще се отвори тамъ училище за практика, като напр. килими или за табакѣжъ, а нече бжде вече реална гимназия. (Гласове: съгласни).

Йорданъ Шишковъ: На пълно сподѣлямъ мнѣнието на г-на М-ра на Финанситѣ, и не ще е нужно да разяснявамъ азъ, че именно за сега не може да се затвори туй училище. Това училище тѣ сж си отворили сами, и учителитѣ сж си условили сами; нѣ пакъ азъ не можъ да се съглася съ предложението на г-на Д-ра Помянова, както и съ предложението на г-на Марка Велева, че трѣба да имъ се отпусне по-голяма сума отъ тая която е предвидена въ бюджета. За това, за сега да остане тѣй да се приеме, същеврѣменно да се помоли г-нъ М-ръ, щото за идущата година да се направи друго едно училище.

Предсѣдателъ: Полагамъ на гласуване мнѣнието на комисията да се изхвърлятъ 10,000 лева предвидени за помощъ на Видинската гимназия, подиръ това ще туря на гласуване предложението по бюджетопроекта, и най-послѣ предложението на г-на Марка Велевъ, поддържано отъ г-на Помянова. (Гласове: трѣба нѣ-напредъ споредъ проекта). Ще туря на гласуване най-напредъ споредъ проекта; който приема, да се отпуснатъ годишна помощъ на Видинската Скобелевска гимназия 10,000 лева да си дигнатъ ржката (Болшинство. Приема се). Настоявали г-нъ Марко Велевъ, да се тури на гласуване предложението му за 20,000 лева?

Марко Велевъ: Настоявамъ г-да, защото и 20,000 лева сж малко.

Предсѣдателъ: Народното Събрание прие 10,000 лева, и вашето може да падне; желаете ли да се гласува.

Марко Велевъ: Макаръ да падне, азъ желая да се гласува.

Предсѣдателъ: Полагамъ на гласуване предложението на г-на Марка Велевъ за 20,000 лева. Който приема предложението на г-на Марка Велевъ, да си дигне ржката. (Менишество). Предложението на г-на Марка Велевъ пада.

Докл. Анневъ: (Чете:) помощи за други класни училища 27000 л. споредъ проекта и комисията.

Бошнаковъ: Азъ би желалъ да се предвиди по го-

ляма сума за помощъ на общинскитѣ училища и при това да се приемеше едно предложение, което ако има нѣколцина да го поддържатъ, ще го предложя. Суммата, която би се предвидѣла въ тази статия, да не бжде сума за класни, но за първоначални училища въ цѣлото княжество. Нека бжде тази сума 60,000 лева, но сж условие, че ще се дава на онѣзи общини, които нѣматъ правителствени училища; министерството само не трѣба да отпуска помощъ. Предложението ми е слѣдующето: исключая градоветѣ, въ които сж открити предвиденитѣ въ бюджета помощи, да се отпуснатъ и на прочитѣ общини едновременно годишни помощи; тая сума да се вотира въ гл. 7, ст. 35 и задължително за общинитѣ на окол. центрове да се отпуща съразмѣрно отъ министра на нар. просвѣщение.

Шивачовъ: Азъ поддържамъ мнѣнието на г-на Бошнакова, да се отпусне само една голяма сума за помощи на общинскитѣ класни училища, но да се опредѣли числото за всѣки единъ градъ. Но 60,000 фр. за сичкитѣ окол. градове ще бжде недостатъчно, защото имаме 56 окол. отъ които центроветѣ поне на 30 ще се нуждаятъ по 4000 л. ставатъ 120000 л. Трѣба да отпуснемъ тая сума и то на това основание, защото има поголяма полза отъ три-класнитѣ училища, отъ колкото отъ гимназитѣ. Най-сѣтне, ако единъ градъ може да се ползува съ правителствена реална или класическа гимназия, защо други градове да не се ползватъ съ една извѣстна помощъ?

Дуковъ: Азъ не съмъ съгласенъ да се смѣсва тая цифра 60,000 фр. и да бжде за помощъ и на класически и на първоначални училища. Азъ предлагамъ, да вотираме тая сума понапрѣдъ отдѣлно за тия училища и щомъ има такъва сума, разумѣва се, тя ще се обнародва въ „Държавенъ Вѣстникъ“ и тѣзи които се нуждаятъ, ще се назначатъ и ще иматъ право да молятъ, и правителството като се научи за тѣхната нужда, ще имъ отпусна. Ако ли ние тая сума смѣсваме то не вѣрвамъ, да ли за селата ще даватъ 5 франка, и нозная, да ли хората отъ селата ще заявятъ. Зарадъ туй предлагамъ, да остане тая сума 40,000 фр. за първоначалнитѣ училища въ бѣднитѣ села, тамъ дѣто има нужда. И предлагамъ тука да се приеме. Ако искате да увеличите суммата, приемамъ, само

отдѣлени да бждатъ за селскитѣ училища.

Д. Поповъ: Азъ съмъ съгласенъ, както каза г-нъ Шивачовъ, да вотираме по голѣма сума, но да се оказатъ околитѣ, защото има околии, дѣто нѣма училища. Заради това, дѣто ще се казва околии, да се каже за двукласни и трикласни училища и да се укаже на сѣко класно училище колко ще се даде, защото иначе онѣзи, които повече распиляватъ ще останатъ съ помощи, а онѣзи, които поддържатъ училища класни ще останатъ безъ помощи. Заради това, всѣка община, която има класни училища, да получи по една извѣстна сума. А за първоначалнитѣ училища е другъ въпросъ.

Ст. Х. Добревъ: Подобно нѣщо щѣхъ да кажа, както г-нъ Дим. Поповъ и не съмъ противенъ, ако пуснемъ 60,000 франка, но другитѣ помощи да си останатъ тѣй. Самитѣ окр. инспектори могатъ да знаятъ, дѣ трѣба да се отпуснатъ тия помощи. Ний тука да распредѣлимъ не можемъ, защото незнаемъ, дѣ колко трѣбать. Само инспекторитѣ могатъ да знаятъ, кому трѣба да се отпуснатъ.

Дуковъ: Азъ нѣма какво да говоря. Коего съмъ предложилъ, да се вотира за класнитѣ училища тази частъ, която азъ предложихъ. Зарадъ туй мисля, сега да се не говори нищо. Да бжде отдѣлно и да се вотира.

Д-ръ Цачевъ: Г-да представители! Азъ напълно се съгласявамъ за суммата 60,000 фр. да се отпуснатъ за поддръжка на класнитѣ училища, но да се каже: помощъ за околийскитѣ общински класни училища, а само за околитѣ, дѣто нѣма други правителствени училища. Да се отпуснатъ 60,000 фр. помощъ за околийскитѣ общини, въ които училищата сж исклучително на околитѣ; а не които иматъ други училища; защото въ нѣкои окол. центрове има правителствени училища. Напр. въ Търновската околия има дѣвическа гимназия; въ Силистренското дѣвическа гимназия; въ Варненското, гимназия и т. н. т. Тукъ да не се каже подобно, ще каже, да се отпуснатъ тия помощи и на ония околии, въ центрoвете на които има други правителствени училища. А тукъ тѣзи помощи не се даватъ на правителствени, но на народнитѣ училища. Заради това съмъ на мнѣние, да се вотира тая сума така: помощъ на класнитѣ училища въ околийскитѣ центрове, дѣто нѣма правителствени училища.

М-ръ Цанковъ: Моля Ви се, защо не се държите о това, което е написано въ проекта?

Недѣйте прави така, защото има околии, въ които не сществуваатъ околийски класни училища. После ние нѣмаме законъ за околийски класни училища. Имаме само общински училища и държавни. А какво значи околийски училища, затова нѣмаме законъ. За това, недѣйте измѣнява думитѣ! Суммитѣ измѣнявайте, а не думитѣ. Това е работа на Министерството да измѣнява думитѣ, а вие съ това само ще заплетете въпроса.

Ст. Х. Добревъ: Сжщото щѣхъ да кажа, защото има много околии, които нѣматъ класни училища; а пакъ има общини, които не сж окол. центрове, а иматъ класни училища.

Председъ: Ще туря на вотиране предложението на комисията за 27,000 л. а подиръ, предложението на нѣкои отъ г-да представителитѣ за 60,000 л. Които сж на мнѣние, да се приематъ 27,000 л. за помощи на общински класни училища, да си дигнатъ ржката. (Меншество.)

Тогавъ полагамъ на гласоподаване предложението за 60,000 лева, намѣсто 27,000.

Юр. Шишковъ: Предложението, което стана както отъ г-на Д-ра Цачева, тѣй сжщо и отъ г-на Бошнакова е твърдѣ на мѣстото си, само че суммата 60,000 лева е недостатъчна, за да се постигне цѣльта. Заради това, азъ вѣрвамъ, че и тѣ ще се съгласятъ съ моето предложение да бждатъ 100,000 л. и да се раздаватъ тѣзи пари по распредѣлението на М-ра за помощи на общинскитѣ класни училища.

М-ръ Икономовъ: Ми се струва, че ние ще направимъ една несправедливостъ, ако даваме помощи за общинскитѣ класни училища, защото такива училища има само въ градоветѣ; а правителството поддръжа въ градоветѣ реални и други училища за улеснение на градицата и градскитѣ дѣца. Сега ако приемемъ, щото на сичкитѣ градища да раздаваме помощи, тогава ще обидимъ селското население, което плаща 70 % отъ сичкитѣ даждия. Тогавъ не е справедливо да трупаеме всичко въ градицата, а за селското население да не даваме нищо. За това по-добрѣ е, да се каже: помощи за общинскитѣ училища, първоначални а не класни. Може и на нѣкой градове да се даде, а не исклучително на градицата, защото по тозъ начинъ, земеме отъ едни мно-

го а имъ даваме малко, а отъ други вземемъ малко, а имъ даваме много.

Бобчевъ: Азъ ще отговоря на г-на М-ра Икономова, че онази година отпуснахме 200,000 лева за общинскитѣ училища, слѣдователно, тазъ година 100,000 лева да отпустнемъ, не е голѣма сума. Зарадъ туй, и предлагамъ на Нар. Собрание, да приеме тази сума отъ 100,000 лева.

М-ръ Икономовъ: Азъ нѣмамъ споръ за сумата. Нар. Собраниемъ оже да приеме и 120,000 лева, само трѣба да се каже: първоначалнитѣ училища а не за класнитѣ.

Поповъ: 60,000 л. не е малко. Ние ще си пробъркаме смѣткитѣ, като захванемъ да отпускатъ все голѣми сумми. За селскитѣ училища трѣба да отпуснемъ по-голѣма сума, защото най-голѣмитѣ тѣгоби тѣглятъ селянетѣ. Най-голѣмитѣ даждия лежатъ на селянскитѣ гърбове. Зарадъ туй 60,000 лева стигатъ за общинскитѣ класни училища, а за селскитѣ училища да приемемъ по-голѣма сума, защото тѣ сж първоначални.

Юр. Шишковъ: Виѣсто на двѣ мѣста да предвиждаме сумми за общински училища, селски училища и т. н. т. и за да се избѣгне страхътъ, който искаха г-нъ Икономовъ, че щѣло все въ градоветѣ да се трупя а не и въ селата; за това да се предвидятъ 60,000 лева, но да се каже само за училищата, дѣто се вижда нужда да се даде изискуемата сума. Че били селски, били общински, били градски, все равно е.

Предсѣд. Тозъ въпросъ доста се разясни. Трѣба да се гласува и да се върви напредъ, защото много се бавимъ. 60,000 фр. предложиха нѣкои, за класнитѣ училища. Г-нъ Дуковъ предлага да се отпуснатъ 80,000 л. за общински първоначални училища; а г-нъ Шишковъ предлага друго едно предложение, което съвкупява тѣзи двѣ като се каже помощъ, безъ да се различава за първоначални и класни училища, и той каже да се тури суммата 100,000 л. които да раздава Министерството дѣто има нужда. Азъ ще тура на гласоподавание сичкитѣ предложения.

М-ръ Икономовъ: И азъ имамъ едно предложение. Азъ казвамъ, за класно училище да се нетура, а да се тури помощъ за първоначалнитѣ общински училища.

Мариновъ: Азъ се чудя на теорията на г-нъ

М-ра Икономова, защото щомъ се каже за първоначални училища, ако трѣба да земе селското население, то трѣба да земе и градското помощъ. Но не трѣба да се каже за първоначалнитѣ училища, защото основнитѣ училища всѣка община трѣба да си поддържа, а дѣто има класове, тамъ трѣба помощъ.

М-ръ Икономовъ: Основното учение е задължително и трѣба за тия училища да се помага, а който желае повече учение, да си плаща отъ кесията.

Предсѣд. Ще туря на гласоподавание предложенията едно по друго.

Дуковъ: Моето предложение е най-напредъ, а смѣсеното по-подиръ.

Предсѣд. Кой ви каза, че смѣсеното е по-напредъ? Азъ вида, че вашето стои по-напредъ. Полагамъ на гласоподавание: 34 статия помощи за други общински класни училища 27,000 лева, то падна вече — сега споредъ предложението на г-нъ Бошнаковъ, да се тури 60,000 лева; които приематъ да се отпусне суммата 60,000 лева, да си дигнатъ ржката.

Батановски: Искамъ думата! Всѣкъ денъ несъмъ говорилъ.

Предсѣд. Имате думата.

Батановски: Искамъ да си искажа мнѣнието. Тука се казва подарокъ на общинскитѣ селски училища, и тува се казва класически, ами ако общинското училище не е „класическо“, нѣма ли право да иска помощъ?

Предсѣд. Ми се струва, че вие се не намирахте тукъ, когато се расправяше тая работа. На ли се каза тука и предложението на г-нъ Дуковъ, което отговаря на вашето желание? Полагамъ на гласоподавание предложението на г-на Бошнакова за 60,000 л. (Гласове: то падна)! Не се е гласувало още! Които приема това предложение, да си дигне ржката. (Меншество).

Г-нъ Дуковъ предлага, да се гласуватъ 80,000 лева за първоначалнитѣ общински училища безъ разлика да ли сж градски или селски, а г-нъ Шишковъ предлага 100,000 л. и да служатъ и за едната и за другата цѣль.

Юр. Шишковъ: До нѣкъдѣ бѣше тѣй, но сѣтъ нѣ като се освѣтлихъ, предлагамъ само за класнитѣ общински училища 100,000 лева.

Предсѣдатель: Тогава ще туря на гласоподавание предложението на г-на Дукова, който предлага

да се тури нова една статия 80,000 лева, които да се отпуснат за общинскитѣ първоначални училища. Които приематъ това предложение, да си дигнатъ ржката. (Шумъ.) Да станатъ на крака, които приематъ това предложение. (Болшинство.)

Шивачовъ: Нека ми позволи г-нъ председателъ, да си искажа мнѣнието. Тука излѣзе, че колкото 100,000 лева и за едната и за другата цѣль, отпуснахме 180,000 лева. (Гласове: Много е хубаво!) Азъ не съмъ противъ, но не е ли по-добръ да кажемъ: за общинскитѣ първоначални и класни училища? (Гласове: Нѣма пужда!)

Председателъ: Нар. Събрание приема, да се отпуснатъ 100,000 лева за класнитѣ общински училища, помощъ отъ Министерството.

Юр. Шишковъ: И то дѣто нѣма други правителствени училища.

Председателъ: Добръ.

Докл. Анневъ (чете): Подпомагане Варненскитѣ първоначални училища 10,000 лева.

Буровъ: Понеже се отпуснаха за първоначалнитѣ училища 80,000 лева, то отъ тѣхъ да се зематъ. (Гласове: Съгласни!)

Председателъ: Сир. Нар. Събрание трѣба да постанови, че тѣзи 10,000 лева, да се отпуснатъ отъ 80,000 лева.

Дуковъ: Азъ мисля, че тѣзи 10,000 лева трѣба да се вотиратъ особено, както е предвидено въ проекта. За цѣлото княжество се отпуснатъ 80,000 лева, а сега пакъ искаме да намаляваме тая цифра. Още трѣба да знаеѣ, че по Варненско има хора, на които други хора и училища сж готови да имъ правятъ и харизани учители да имъ даватъ. Ако това е желателно, тогава да се намали цифрата, но азъ мисля, че и тѣй сж малко 80,000 лева за цѣлото княжество. А Нар. Събрание може да приеме, както ще. То е свободно.

Председателъ: Полагамъ, на гласоподаване суммата за подпомагане Варненскитѣ първоначални училища. Които приематъ, да се отпусне тая сумма, да си дигнатъ ржката. (Меншество.) Не се приема.

Сега дохожда предложението на г-на Бурова.

М-ръ Цанковъ: На мѣсто отъ общинскитѣ първоначални училища, нека ги земемъ отъ класнитѣ училища.

Председателъ: Които приематъ да се зематъ тия

10,000 лева отъ суммата за класнатѣ училища, да си дигнатъ ржката. (Болшинство.)

Шивачовъ: Това се отхвърли. Не е болшинство!

Председателъ: Г-нъ Буровъ направи предложението да се зематъ отъ първоначалнитѣ училища. Туй се отхвърли, а се прие да се зематъ отъ класнитѣ училища. (Шивачовъ: Нѣмаше болшинство!) Моля г-на Шивачова, да си глѣда работата и да не се мѣси въ работи, които не сж неговни. Ако се не аресва на г-на Шивачова, нѣма какво да направимъ.

Докл. Анневъ (чете): Поддържане български учители въ нѣкои смѣсени окржжия 40,000 лева.

Яневъ: Когато гласувахме 80,000 лева, то отъ тамъ да се земе тая сумма. (Гласове: То е друго.)

Председателъ: Които приематъ 40,000 лева за поддържане български учители въ смѣснитѣ окржжии, да си дигнатъ ржката. (Болшинство.) Прието.

Докл. Анневъ (чете): Снабдяване общинскитѣ училища съ учебни пособия 10,000 лева. (Приема се.)

(Чете):

ГЛАВА X.

Книжовни и научни предприятия.

Помощи за издаване разни съчинения	15,000.
За напечатване словарътъ на Отца Не- офита Рилски	3,000
Пособие за издаване журналъ „Меди- цинска Сбирка“	6,000
Педагогически журналъ за Министерството	15,000
Годишна помощъ на българското книжев- но дружество	12,000
Всичко споредъ проекта 53,000 лева, а споредъ комисията 32,000 лева.	

Комисията прави слѣдующитѣ измѣнения: 6,000 лева „за Медицинска Сбирка“, намира това за преждевременно. Сжщото е и за педагогическия журналъ на Министерството 15,000 лева, които се угашиха. И М-ра на просвѣщението е съгласенъ на това. Така щото споредъ комисията съ съгласнето на Министра цѣлата сумма въ глава X възлиза на 32,000 лева.

Председателъ: Приема ли се тая сумма споредъ комисията? (Приема се.)

Докл. Анневъ (чете):

ГЛАВА XI.

Народна Библиотека и Музей.

ЛИЧЕНЪ СЪСТАВЪ

Съдържание личния съставъ на Народната Библиотека.

1 Директоръ	9,600=9,600
1 Старши помощникъ	3,804=3,804
1 Младши помощникъ	2,700=2,700
1 Писаръ	1,500=1,500
Прислуга	1,440

Всичко споредъ проекта 19,044 лева.

Комисията е направила слѣдующитѣ измѣнения:

Платата на директора си остава 9,600 лева, понеже е съ контрактъ. Старшият помощникъ става поддиректоръ, и тъй: На поддиректора 3,600 лева и добавочни нему (поддиректору) 1,200 „

Тукъ съмъ длъженъ да дамъ пѣкон обяснения. Този, който днесъ изпълнява длъжността на поддиректоръ, е човекъ, който е ходилъ дълго време изъ Македония за да пробужда националното чувство и е билъ затваранъ и заточаванъ. Той не е заявявалъ до сега никакви претенции: да иска отъ Нар. Собрание пенсия или помощъ. За това комисията моли да се приематъ добавочнитѣ 1,200 лева, а за напредъ платата ще остане 3,600 лева; само до когато занимава тази длъжностъ този човекъ, ще се даватъ добавочни, защото той е приносилъ полза на народа. Но за туй е станала друга икономия тукъ. Дѣто сж поставени 2,700 лева за младши помощникъ, комисията ги е угасила, защото намира помощника за излишенъ; така щото, споредъ комисията цѣлата сума за личния съставъ остава 17,200 лева.

Д-ръ Цачевъ: На кого е за директоръ?

Докл. Анневъ: На д-ръ Иречека, който е съ контрактъ.

Председателъ: Приема ли Народното Собрание предложението на комисията за личния съставъ на Библиотеката и Музея 17,200 лева? (Приема се.)

Докладчикъ Анневъ (чете): Вещественни расходи: Купуване и подвързване книги 12,000 лева; комисията измѣнява тая сума на 8,000 лева.

Купуване и събиране древности и други нѣща за музея 5,000 лева.

За археологически издирвания 5,000; комисията учелпчава тая сума на 7,500 лева, тъй като г-нъ Министръ на просвѣщението каза, че трѣба да се увеличи тая сума, тъй като се предполагало тая година, да станатъ по-сериозни издирвания по археологията, защото до сега нищо не е станало.

Писменни принадлежности 2,500 л.

Купуване и репарация мобили и обдържане помещението 250 лева. Тѣ оставатъ споредъ проекта.

Всичко споредъ комисията 23,500 лева.

Предсѣд: Полагамъ на гласоподаване статитѣ отъ 44 — 48. Които приематъ да се отпуснатъ споредъ комисията за спомѣнитѣ статии 23,500 л., да си дигнатъ ржката, (Болшинство.) Приема се.

Докладчикъ (чете): Държавний Вѣстникъ.

Споредъ комисията сж слѣдующи измѣнения: единъ редакторъ — коректоръ 3,600 л.; подредакторъ 3,000 л.; драгоманинъ 3,600 л.; помощникъ счетоводителъ: 2,400 л.; експедииторъ: 1,200 л.; писаръ: 1,200 л., и двама разписни по 720 л.; всичко 16,440 лева. (Приема се.)

М-ръ Цанковъ: Ще се издава на български и на руски.

Докл.: Вѣществени расходи. Всичко споредъ проекта и Комисията 42,700 лева.

М-ръ Цанковъ: Азъ ми се струва, Държавний Вѣстникъ има предвидѣни за телеграфически депешии 1,200 л., за които нѣма нужда; защото тѣ се обнародватъ въ други политически вѣстници. Държавенъ Вѣстникъ като съобщава само официални работи, и нѣма други новини, може да се дигнатъ тѣзи телеграмми.

Бошняковъ: Понеже Държавенъ Вѣстникъ получаватъ всичкитѣ общини, и много отъ тѣхъ не получаватъ другъ политически вѣстникъ, и понеже суммата не е никаква, то тя може да остане. Въ общината всѣки е любопитенъ да се научи, какво става по свѣта. Тѣ четатъ Държавний Вѣстникъ, а други вѣстници не четатъ. За туй може да остане тази малка сума.

Предс.: Полагамъ на гласуване предложението на комисията за вѣществени расходи по статии 50, 51, 52, 53 и 54 да се отпуснатъ 42,700 л. Които приема, да си дигне ржката. (Болшинство.) Прието.

Докл. Чете: Глава XIII. Държавна Печатница. Лп-

ченъ съставъ. Споредъ проекта: 1 директоръ 6,000 л.; 1 Бухалтеръ 4,200 л.; 1 Писаръ 1,200; слуги 2,160; за волнонаемний персоналъ 87,000 л. Комисията е направила слѣдующето измѣненіе: директоръ 4,800 л., бухалтеръ 3,000 л.; писаръ 1,200; слуги 2,160; Условнонаемний персоналъ 65,000 л.; и съ това се съгласи г-нъ М-ръ на просвѣщеніето.

Всичко споредъ комисията и съ съгласието на г-на М-ра на просвѣщеніето 76,160 лева.

Д-ръ Цачевъ: Г-да представители! Азъ не знамъ, кои сж били съображеніята на комисията при разгледването заплатата на директора на държавната печатница. За директоръ на печатницата се изисква чловѣкъ съ особенни познания. Той трѣба да познава отъ печатарство и изисква се специаленъ чловѣкъ. Има единъ такъвъ чловѣкъ, които се занимава съ тая работа отъ отваряннето на тая печатница; за такъвъ г-да сж малко 4,800 л.; както г-нъ докладчикъ предлага. Азъ предлагамъ, да не се намали неговата плата, защото който е ходилъ и видѣлъ, и желае да се нареди тая печатница, за да не се хвърлятъ пари на вѣтера на други частни печатници, но да се нареди държавната печатница, и правителството да си печати книги и тефтери правителствени въ държавната печатница и да се издаватъ по вънъ, той ще се съгласи съ мене. (Единъ гласъ: Това сж теория!) То е г-да наука, и този директоръ е научилъ това нѣщо.

Докл.: Комисията трѣба да бѣде справедлива; и като е намалила на всѣкъдѣ, трѣба да намали равномерно, а не да намалява на единъ, и на другъ да остави платата. А на г-нъ Д-ръ Цачева ще кажа, че ако е поставила комисията 4,800 л.; то е именно на това основание, че трѣба да бѣде чловѣкъ вънъ; защото за другъ директоръ нещето да е остави нито 4,000 лева. За това 4,800 лева сж достаточни. Ако директора неотговаряше, комисията щеше да намали платата му на 3,000 лева; но защото е способенъ, остави комисията 4,800 лева.

Шивачовъ: Г-нъ Цачевъ разисква теория. Азъ знамъ само, че тая държавна печатница съ този способенъ директоръ — азъ нѣмамъ нищо противъ него, той може да е твърдѣ способенъ — но знамъ, че протоколитъ отъ Нар. Събрание неможатъ да се свършатъ въ 6 мѣсеца време, и най сѣтнѣ бѣхме

принудени да ги дадемъ на частна печатница. Това ли е способностъ на държавната печатница, щото едни протоколи да неможатъ въ една година да се печататъ?

М-ръ Икономовъ: За допълнение на това, което каза, г-нъ Цачевъ ще кажа и азъ нѣколко думи. Г-нъ Цачевъ има пълно право, че се изискватъ особенни познания, за да се нареди добръ печатницата; но освѣнъ тѣзи познания, които трѣба да се плащатъ прилично, има и друго, че не може, директоръ на печатницата да се сравнява съ други чиновници съ платата. Другитъ чиновници отиватъ на 9 въ канцелария, и си отиватъ на 3 часа, а останалото време е тѣхно. Въ печатница не се тѣй. Тамъ трѣба да се намѣрва рано, и съ свѣтъ да работи у вечеръ. Той нѣма помощникъ; едвамъ време му остава много пакъ да не обѣдва, и като се натрупа много работа, до ерѣдъ нощъ трѣба да сѣди. За това не трѣба да се сравнява съ другитъ чиновници. Колкото до мнѣнието на г-на Шивачова, че ужъ не печататъ скоро, това азъ не знамъ. (Шивачовъ: Това е истина!). Но това знамъ, че печатницата се мѣчи, да свърши, което иде отъ ржцѣ. Че сж се забавили протоколитъ, за това директора казва причина: „Какво да направя, когато сѣки депутатъ има право цѣли страници наредени вече да преправя, тѣй, че трѣба да се развалятъ, и да се плаща повторно за нарежданнето; отъ друга пакъ страна забавява се работата цѣлъ день.“

Бобчевъ: Желамъ да узнаемъ на тѣзи депутати имената; никой нѣма право да доде въ типографіята и да измѣнява своитѣ рѣчи?

М-ръ Икономовъ: Азъ знамъ фактъ; но кои сж, неможа да кажа.

Предс.: Единъ отъ депутатитѣ е искалъ да промѣни своята рѣчь. Имаше и протестация отъ страна на Директора на Стенографическото Бюро, въ която казва той, че се измѣнява точността на протокола. Но това нѣщо бѣше принуденъ този депутатъ да го оттегли. Азъ дадохъ на Директора на Стенографическото Бюро приказание, да не допусне никакви измѣненія, които измѣняватъ смисълъта на онѣва, което е било казано. Но онзи депутатитѣ бѣше ходилъ въ печатницата и тамъ промѣнявалъ своитѣ рѣчи; тѣй щото бѣше принудена печатницата втори пакъ да печати този протоколъ, въ който бѣха станали тѣзи измѣненія. (Гласове: Кой е билъ?)

Д-р Цачевъ: Г-нъ Шивачовъ опрекава държавната печатница, че тя немогла да печати на връме протоколитъ. Какво искате г-да отъ една държавна печатница съ 20 словослагатели? Идете при частни печатници; тѣ иматъ по 15 — 16 словослагатели. Ний имаме печатница, въ която бѣха 12 словослагатели, а една държавна печатница съ 20 — 24 словослагатели, какво може да върши? Дайте нужното число на персонала за да може да върши работа, Тука има словослагатели, които ако имъ неплатятъ 100 — 200 франка на мѣсець, отиватъ на друга печатница. Слѣдователно, дайте нужния персоналъ, дайте нужното здание, за да не е принудено правителството на частни печатници да плаща 30 за онова което струва 10, и да се не експлоатира държавата! Направете нужния персоналъ и изисквайте работа! Трѣба да бждемъ справедливи; и азъ ви увѣрявамъ, че ако се нареди държавната печатница добръ, то държавата ще се ползува отъ отпечатване на книги и ще има полза най малко 100,000 франка, които се даватъ на частни хора.

Шивачовъ: Азъ нѣма да се свѣния да кажа, че онзи г-нъ е Илия Вълчевъ. Нѣма съмнѣние, че той е дѣйствително измѣнявалъ сжщността на рѣчитѣ, които е билъ държалъ въ Събраннето. Това го знаемъ отъ свѣдения дадени отъ г-на Безенпека, и той питаше, да ли може да се обнародва сжщинската рѣчь отъ г-на Вълчева особено. И дѣйствително Нар. Събрание трѣба да се произнесе, да ли да се напечата сжщинската рѣчь, или да си остане, която е измѣнилъ г-нъ Вълчевъ. Освѣнь него заради протоколитъ никой не е ходилъ въ държавната печатница; а ако г-нъ Вълчевъ е отишелъ тамо, то Директора на Стенограф. Бюро не е зналъ за това; но Директора на държавната печатница има вината, защото му предаде протоколитъ. Вината е на Директора на печатницата, а не на представителитъ. Г-нъ Вълчевъ е намѣрилъ кпорово време да измѣни своята рѣчь и го направи.

Азъ приемамъ мнѣнието на комисията и желая да останатъ платитѣ, споредъ комисията.

Предс. Въпроса подигнатъ отъ г-на Шивачова не е на мѣсто. Сега имаме друга работа, а ако г-нъ Шивачовъ мисли, че трѣбало да се постанови, че трѣба да се печат втори пътъ, то той може да го предложи другъ пътъ, а не днѣска.

Шивачовъ: За свѣдение го казахъ.

Л. Дуковъ: Може да е станало таково нѣщо; но г-на Вълчевъ вижда се, е видѣтъ примѣръ отъ г-нъ Шивачова, който миналата зима проявилъ тѣй. (Шивачовъ. Не е истина!)

Предс.: (звъни): Това не е на дневенъ редъ.

Шивачовъ: Г-нъ Дуковъ нѣма право да казва тѣй.

Предс. (звъни): Азъ му направихъ забѣлежка. Трѣба да държиме малко дисциплина и да се неотдаляваме отъ предмѣта.

М-ръ Икономовъ: Азъ пакъ ще настоявамъ да не сравняваме директора и бухгалтера на държавната печатница съ другитѣ чиновници. То е работа особена и ний нѣмаме много способни лица за тая работа. Нѣмаме другъ, ако не приемемъ да повикаме чужденецъ нѣкой. Шомъ искаме да имаме печатница, трѣба да имаме хора. Ако искаме да я закриемъ, то е друго. Но азъ не виждамъ защо да се намалява тамо, гдѣто неможе да се намали.

Д. Грековъ: Относително до този въпросъ имамъ нѣколко думи да кажж. Извѣстно ви е г-да, че съмъ противенъ на намаляването на платитѣ на чиновницитѣ, но тука освѣнь което трѣба да се предвиди при другитѣ чиновници, тукъ въ особенности сѣко намаляване е неумѣстно. Какъвъ персоналъ имате въ тази печатница? Единъ директоръ, единъ бухгалтеръ и единъ писаръ; а работа въ тази печатница има голѣма и тя отъ день на день се увеличава. Тѣзи хора като сж задължени съ единъ усиленъ трудъ да работятъ и ноця да отиватъ, да се дигатъ по срѣдъ ноця за нѣкоя бърза работа било въ Държавенъ Вѣстникъ или за нѣкое разпоряжение на правителството, — на тѣзи хора ако не имъ се даде прилично възнаграждение, тѣ нѣма да сж благодарни, и тѣ немогатъ да се благодарятъ съ опова, за което би служили инакъ като обикновенни чиновници. За туй Нар. Събрание за една икономия отъ 1800 франка върху този персоналъ, по добръ да не я прави; защото въ особености такива предприятия трѣба да се плащатъ добръ, за да работятъ хората съ усердие. Въ едно таково предприятие, ако лицата, които сж натоварени съ работа, да ги плащате добръ, то тѣзи 2000 фр. които плащате повече или по малко, много лесно излизатъ; но ако имъ намалимъ платитѣ, ще захванатъ да глѣдатъ работата презъ пър-

сти, и отъ това ще има по значителни загуби за правителството, отъ колкото е оная малка икономия, която искате да направите. За туй, съмъ на мнѣние да се не намаляватъ тѣзи плати.

Друго намаление, което предлага комисията, е за намаление на персонала, като прѣдлага намѣсто 86000 л. само 56000 л. Тѣзи пари сж за словослагатели; но какъ искате да работи печатницата когато ѝ не даватъ словослагатели? Отъ гдѣ искате директора да нареди Държавния Вѣстникъ, протоколитъ и всички други правителствени работи, когато нѣма словослагатели; а на тѣзи словослагатели може ли да се намали заплатата? Ако можете на чиновници да я намалите, на словослагателитъ не можете. Защото ако не му платите, което му плащатъ другадъ, той ще иде тамъ да работи.

Не се каза проче никакво основание. (Докладчикъ Анневъ: Министресе съгласи). Азъ незная, дали се е съгласилъ, но ако и да не кажете основание, то е видно, че тука ще намалявате числото на словослагателитъ, и при това искате държавната печатница да се нареди. Ако се предлагатъ икономии, трѣба да иматъ основание, и да се покаже, че могатъ да станатъ безъ да има ущербъ за работата. Но азъ не виждамъ никое основание да намалявате отъ 86000 на 60000 фр. суммата за словослагателитъ, то ще каже повече отъ $\frac{1}{4}$. Тука е ясно, че ако помалко ще се харчи, то и помалко работа ще се искава. За туй Нар. Събрание да не приеме предложението на комисията, но да гласува бюджета както го е предложило М-ството.

Шивачовъ: Азъ мисля, че ако имаше опредѣлено число словослагатели, то г-нъ Грековъ имаше право. Вѣроятно М-ра на Просвѣщеніето знае, коя сума се е израсходвала, и той предлага 65000 а не 86000 лѣва. То е ясно. Освѣнъ това държавната печатница, благодаря на секрети, които държи, манифеста го знаяхме единъ день по напрѣдъ, отъ колкото цѣлния свѣтъ.

Д. Грековъ: Министерството е знаело, какво е писало и като е имало предъ видъ увеличението на печатницата, за това е и предложило увеличение на разпоскитъ съ 20366 л. На кое основание искате да намалявате предложената отъ М-ството сума? М-ството по свѣдения, които е имало и събрало, предлага увеличение на суммата, както гласи забѣлжката тука

въ бюджета: „По вѣщественитъ расходи на Държавната Печатница се предвиждатъ 20000 лѣва повече за увеличение и допълнение на печатницата, които споредъ специално донесение на директора сж необходимо нужни“. Его мнѣнието на М-ството. То предлага да се увеличи печатницата съ 20000 лѣва, и вий намалявате. Кой сж причинитъ, които излагате? Искате отъ Нар. Събрание, да намали разноски; покажете основания! Но понеже ги непоказвате, нека се вотира, както си е въ проекта.

Докл. Анневъ: Най голѣмото основание е, че бюджета трѣба да се уравни. Ако ще остане дефицитъ, той нѣма да се покрие отъ печалбата на държавната печатница. Нѣма държавна печатница на свѣта, която да печели, а всички иматъ дефицитъ. Ний трѣба да глѣдаме съвѣстно на работата. Букурешката държавна печатница, ако днеска има засѣданіе въ Събранието, слѣдъ 24 часа вече има печатани протоколитъ; а ний чакаме за тѣзи отъ послѣдната зима до началото на Септемврий, и още нemoжеха да ги свършятъ, а бѣхме принудени да ги печатами въ частна печатница. Послѣ ще кажъ, че числото на словослагателитъ не е опредѣлено, и ний не намаляваме платата на тѣхъ. Директора може и да имъ увеличи платитъ. Това остава на неговото усмотрѣние. Но той предлага, че най много щели да се похарчатъ 80000 лѣва; на какво основание? М-ра каза, че по разни основания се увеличила тази сума; колкото комисията е предвидѣла, тѣ сж достаточни; и ланскитъ сумми не сж похарчени. Послѣ се говори за вѣщественитъ расходи, че и тѣ трѣбало да се увеличатъ. Но като се пренесе „Славянската Печатница“ въ Държавната, съ това се помогна много, и нѣма нужда за друго увеличение. За това да се приеме предложението на комисията, защото тя (комисията) се е увѣрила добръ, че не трѣба повече да се отпуска.

Д. Грековъ: Азъ съмъ принуденъ и трети пжтъ да земъ думата, и да отговоря на това, което каза г-нъ Анневъ. Ако мисли г-нъ Анневъ, че дефицитъ на бюджета ще се покрие съ тѣзи 20000 лѣва, той се лъже. И въ особености, когато този расходъ ще да стане по държавната печатница, който ще се даде отъ една страна, и ще се прибере отъ друга страна. Слѣдователно икономията, която иска г-нъ Анневъ да прави, въ сжщностъ нѣма и да

стане. Какво ще стане, ако Нар. Събрание отпусне достатъчна сума чрезъ цѣлата година? Ще отпусне М-ството или отъ друга нѣкоя статия нужнитѣ пари, или взаимнообразно ще се зематъ отъ доходитѣ на държавната печатница. Тѣй щото Нар. Събрание съ намаляването на разносикѣ, нѣма друго да направи, освѣнъ, че вмѣсто редовно да се похарчи бюджета, ще се земе или отъ доходитѣ на печатницата или отъ друга нѣкоя глава на бюджета. Колкото за това, че комисията си е доставила свѣдѣния, че нѣма да има толкосъ разноси, и че не трѣбвало тая сума, която се предвижда въ проекта, то нека ми позволи г-нъ Анневъ да му кажъ, че неговитѣ свѣдѣния не сж точни. Именно представи се тука едно отношение на М-ството, да се отпусне кредитъ отъ 29000 лева за държавната печатница, и това предложение се прати въ бюджетарната комисия.

Анневъ: То бѣше отъ директора, а не е отъ М-ството.

Д. Грековъ: Отношението е отъ М-ството, и М-ра е подписалъ бумагата. Виждаме въ бюджетопроекта, че увеличение ще стане съ 20000 лева, и въ отношението на М-ството се изискватъ 29000 лева допълнителенъ кредитъ; гдѣто ще кажъ, че М-ството е имало основание да иска тая сума, и че комисията нѣма основание да предлага намаление на тази сума. Единственното основание е, че трѣбало да става намаление по всичкитѣ статии, и че трѣбало равномерно да се намаляватъ. То г-да не е работа на комисията. Комисията, когато прави намаление, трѣба да представи причинитѣ, и когато Нар. Събрание намѣри, че сж основателни, и че намалението може да стане безъ ущербъ на работата, тогава може да стане. Но като нѣма основание, то не се върши тѣй работата. И азъ казвамъ още веднѣжъ, че ако приемемъ намалението въ този случай, ще нащърбимъ работата, и ще накараме печатницата, щото тя, намѣсто редовно да прави расходи и законно по бюджета, както е предвидено, ще бжде принудена, да земе нужнитѣ сумми отъ доходитѣ или отъ друга нѣкоя глава. Ний трѣба да глѣдаме при всичко да се изпълнява точно бюджета, прнетъ отъ Нар. Събрание, и да не се прескачатъ границитѣ; но граници трѣба да туримъ такива, щото да могатъ да се движатъ, защото другоиче ще прескачатъ отъ вѣтъ, и пакъ ще свършатъ работа; и

Нар. Събрание намѣсто да тури порядѣкъ, ще способства да търсятъ хората срѣдства, да излезатъ вѣтъ отъ закона. За това предлагамъ на Нар. Събрание, да си остане цифрата, както е въ бюджета.

М-ръ Икономовъ: Г-нъ Анневъ каза, че всичкитѣ правителствени печатници на свѣта имали дефицити, и че и нашата е имала дефицитъ. Това не е право. Има равномѣтка на нашата печатница, която показва, че тя е правила извѣстенъ оборотъ, и този оборотъ е донесълъ извѣстна полза. Отъ една страна като е имала извѣстна печалба, отъ друга страна като е съ умѣрени цѣни печатала, тя е принесла полза. Тази полза фигурира въ равномѣткитѣ. Въ 1881 год. тя е имала 40261 лева чиста полза. Въ 1882 тя е направила оборотъ отъ 208146 лева и е докарала 61527 лева чиста полза. И тази година се предполага чиста полза отъ 50 до 60000 лева. (Единъ гласъ: Това е неистинска полза, като се зима пакъ отъ правителствени пари!). Това го показватъ равномѣткитѣ. За това, колкото повече улеснение ще даваме, т. е. колкото по-гслѣмъ кредитъ отворимъ, толкосъ повече ще донесе полза печатницата. Този кредитъ е просто оборотенъ кредитъ. Това не сж разноси, а просто оборотенъ капиталъ, а върху него не трѣба да има и дума.

Докл. Анневъ: Ако искате да си искажъ право своето мнѣние, азъ би предложилъ даже да се закрие печатницата. Причинитѣ знаете г-да, за отваряннето на държавната печатница. Тя можеше да бжде полѣзна, ако да се исклучително занимаваше съ правителствени работи, а не и съ частни работи. Често се случаватъ, че правителствени чиновници искатъ да се свърши работа на правителството, но тя не е ни захваната, а се вършатъ всѣвъзможни частни работи, и правителствената работа остава на страна. Тя трѣба исклучително да се занимава съ правителственитѣ работи, и да се държи въ тѣзи потѣсни граници, и нѣма нужда да ги прескача, както г-нъ Грековъ предполага. Колкото за смѣткитѣ, че тя била принесла нѣкаква полза, това е немислимо нѣщо; може да е показано такова нѣщо, ако смѣткитѣ сж преглѣдани отъ нѣкой филологъ; но ако тѣ сж преглѣдани отъ хора, които разбиратъ отъ смѣтки, ще се покаже, че въ дѣйствителностъ нѣма никаква полза, (печалба) и не може да се претендира нѣкоя печалба отъ държавната печатница.

Тя не може да покрива своите разноски, и ако показва печалба, тя е фиктивна; като се заплаща отъ правителственните учреждения, то значи: отъ единъ джобъ да се турва въ други джобъ.

За това Нар. Събрание да постанови, щото държавната печатница за напредъ, ако не се закрие, да се занимава само съ правителственните работи, никакви частни да не приема, и тогава ще отива малко по-бързо. Сжщо да постанови, щото покупките на материяли и книги да ставатъ съ публиченъ търгъ. Въ едно отъ последните заседания азъ бѣхъ предложилъ, щото да се преглѣдатъ сметките на държавната печатница и да се направи новъ инвентаръ. Така щото щеше да се види, че не е работата тъй брилантна, както ни се представлява, а наопаки, че владѣе тамо най-голямъ хаосъ. Когато моето предложение ще дойде на дневенъ редъ, ще имамъ честъ да предложа на Нар. Събрание, да се опредѣли една комисия, която да преглѣда сметките отъ начало и до днесъ. При това настоявамъ, щото всичките покупки да се даватъ съ публиченъ търгъ. Тука ставатъ покупки съ стотини хляди франкове по честенъ начинъ.

М-ръ Икономовъ: М-ството на Просвѣщението е зело мѣрки, щото държавната печатница да печати само държавни работи. (Единъ гласъ: Само да се изпълнява този приказъ!) Ако оставя нѣкози безъ работа, тогава само въ таква извънредни случаи, да може да печата частни работи, но само съ разрешение на М-ството. Заради това отъ тамъ нѣма отъ какво да се спираме. Колкото за сметките надлѣжний отговоренъ М-ръ е зель мѣрки, щото да се преглѣдатъ сметките на печатницата, и нѣма нужда за особена комисия; защото слѣдъ провѣрването на сметките, тѣ отиватъ въ сметната палата, и тамъ се разглѣдватъ. Да правиме за сѣко едно нѣщо комисия, чини ми се е непрактично и неудобно.

Бошнаковъ: Мени се чини, че нѣма държава, която да нема своя държавна печатница. Най-големата нужда за това е, че правителството много пѣти има да печати секретни работи. (Единъ гласъ: Тѣ издаватъ секрети!) Има много правителствени книжа да се печататъ. Нашата държавна печатница на пр. готви се да печата гербови марки. Има разни други правителствени тайни, които може само една държавна печатница да печата. Казва се, че държав-

ната печатница не била добръ организирана и че медлено работила. За това може да се намѣри лѣкарство. Знаете г-да, че наст. год. имаше разни причини, който може да сж способствовали за медлението издаване на протоколите. Това не може да се тури само за упрекъ на директора на държавната печатница.

Казва се, да намалимъ платата на директора, защото не е вършилъ работа скоро и добръ (Единъ гласъ: Не е истита; никой го неказа!).

За специални работи викаме външни лица чужденци, съ контаракти и плащаме имъ много. А тука като има чловѣкъ, които се е приготвилъ за тая работа и работилъ 4 години, който е Българинъ, трѣба ли да го пуснемъ като му намалимъ 25% отъ заплатата? Тѣй е, отъ 6,000 лева на 4,800 л. Това сж 25% а не 10%. Азъ мисля, че това не е справедливо. Ако искаме намаляване на персонала на държавната печатница, то е неблагоприятно. Дайте на правителството, което е нужно, и искайте работа. Тука сж 86,000 лева, които се искатъ за персонала. Тѣй нѣма да се изядатъ. Колкото сж нужни работници, ще се исплащатъ. Какво трѣба понататъшно разсжждаване.

Да се съгласимъ г-да за суммата, която е представена въ бюджета за държавната печатница, и която се увеличава отъ М-ството на Просвѣщението съ 20,000 лева, и да я приемемъ. Съ това ний въ бѣджѣ ще спечелимъ. Тука имаме единъ чловѣкъ, Българинъ за тази работа и не трѣба да приемаме единъ чужденецъ, което би се показала нужда, ако би сегашния директоръ отишелъ. За това да прекратимъ това разискване, да приемемъ суммитъ представени въ бюджета, и азъ моля комисията, да оттегли своето предложение.

М-ръ Цанковъ: На думите на г-на Бошнакова както и г-на М-ра Икономова ще прибавя само нѣколко думи. Когато чловѣкъ управлява единъ бакалски или мануфактурский дюкянъ, гдѣто има дрѣбни и тънки работи, то знаете, че не можешъ оногоя който го управлява, изведнѣжъ да го извадишъ и да туришъ на неговото мѣсто другъ. Ако туришъ другъ чловѣкъ, който не е познатъ съ работата, ще има много по-големи загуби. И мени се струва, че се намираме въ сѣция случай. Ако изваждаме директора отъ държавната печатница, трѣба да сме зели мѣрки понапредъ, и трѣба да имаме приготвенъ

человѣкъ, за да не ставатъ загуби. Има на пр. поръчки за хартии, за слова и пр. Тѣзи сж работи, и за това трѣба да има помощникъ напрежъ, който да знае работата и тогива може да я земе въ ржката. Недѣйте се скжпи г-да за едно нищо и никакво; защото да управлява чловѣкъ една държавна печатница, той трѣба да бжде специалистъ. Тѣй просто не може да туришъ единъ чловѣкъ на това мѣсто.

Шивачовъ: Азъ мисля, г-нъ Грековъ тѣзи усилия, които употребилъ сега, трѣбваше да употребилъ въ много други случаи, гдѣто той ги неупотрѣблява. Когато г-нъ М-ръ на Просвѣщението, който е отговоренъ М-ръ, и подъ вѣдомството на когото се намира държавната печатница, намира, че трѣба да се намали предвидената въ проекта сума на 65,000 л. то г-нъ Грековъ казва: „не бива.“ М-ритѣ знаятъ, колко имъ е нужно, и щомъ се съгласятъ съ комисията, то азъ моля, да се приеме предложението на комисията

Д. Грековъ: Протестирамъ, да ме земе г-нъ Шивачовъ като таторъ, и да ми разказва, кога имамъ да говоря и кога не. То е мое знаяне, и г-нъ Шивачовъ трѣба да знае мѣрката на благоприличieto и да не прескача границитѣ. (Шивачовъ: Азъ невидокачихъ).

М-ръ Икономовъ: Г-нъ Шивачовъ продължава да говори за съглашение на г-на М-ра на Просвѣщението. По предитожо се казало, че той билъ съгласенъ, да се извади статията аза учебения вѣстникъ. Но въ бѣлѣжкитѣ отъ Министра има, че учебенъ вѣстникъ е нужденъ да се поддържава, и суммата която се отпуска за издаване на този вѣстникъ не е като разности на държавата, а тя ще бжде просто оборотенъ капиталъ, който ще се покрие отъ доходитѣ. Той има 1,400 спомоществатели, и ще може да достигне до 2,000 числото имъ. За туй ще го продължаваме.

Предс. А. Минчовъ: Желаетъ ли Нар. Събрание да се говори още?

М-ръ Цанковъ: Моля Нар. Събрание да гласува споредъ проекта, а не споредъ комисията. По-напредъ истина за онзи вѣстникъ М-ра ми говорилъ, че не трѣбвалъ. Но когато има 1,400 абонати, то той се обдържа самъ, и не виждамъ причина, защо по една каприция да се унищожаватъ.

Докл. Анневъ: Немога да разберж г-на М-ра на Вътрѣшнитѣ работи, какъ може той да каже, че

комисията била закривала и угасявала нѣкои сумми по каприция. Напротивъ ний сме знаели цѣлѣта. Ний питахме М-ра, и той каза че нѣма да има полза отъ него. Г-нъ М-ръ Икономовъ казва пакъ, че това билъ оборотенъ капиталъ; но защо тогава да то-варяме бюджета, и да представляваме дефицитъ, който убива кредита на държавата. Прочее приеманieto или неприеманieto зависи отъ Нар. Събрание; мнѣнието на комисията не е наложително. Но реда е, че щомъ се съгласиха помежду си М-ра и комисията, тогава има само едно предложение, и не може проек-та да се земе въ внимание.

М-ръ Цанковъ: Азъ обявявамъ, че това не е съ съгласието на Министра.

Докл. Анневъ: Съобщавамъ на Нар. Събрание, че е това съ съгласието на М-ра на Просвѣщението; нека той дойде и исповѣда, ако комисията е направила това въпреки неговото съгласие. Ако той слѣдъ това е измѣнилъ мнѣнието си, и не го съобщилъ на комисията, това е друго. А г-нъ Цанковъ да ме дискредитира предъ Нар. Събрание, то мисля че не е пжтно, и особено отъ единъ М-ръ.

М-ръ Балабановъ: Тука става г-да недоразумѣние отъ това нѣщо, че нашия колега г-нъ Молловъ го нѣма тука. И мене се види чудно, какъ една комисия избрана съ съгласието на Нар. Събрание и правителството; да дохожда и да казва: че има съгласие на М-ра; и пакъ да излиза М-ра, и казва, че не е така. Позволете г-да, да се очудя. Тука е едно отъ двѣтѣ: или комисията се представи предъ Нар. Събрание съ работи, които не сж така, или ний-постѣ нѣкои отъ насъ искатъ просто да се свърши работа поскоро и за това казватъ, че е така. За жалостъ искамъ да кажж това нѣщо: комисията да заяви предъ Нар. Събрание имало ли е съгласие на нашия колега г-на Моллова, или не е имало неговото съгласие. Ако го има, искамъ да развия една малка теория, която щѣхъ по напредъ да развия, защото видѣхъ съ жалостъ, че Нар. Събрание заедно съ г-на председателя се качи на единъ корабъ, на който Нар. Събрание мисли да се води, азъ казвамъ, че този корабъ ще се счупи на нѣкоя скала и ще се събори всичко.

Г-да представители! Азъ разумѣвамъ, че когато едно М-ство представи единъ бюджетъ, това М-ство трѣба да поддържа суммитѣ, които представи на Нар.

Събрание. Но принципъ е на сѣкждѣ, гдѣто има конституционни Нар. Събрания, което въ концѣ концовъ има за най голѣмо право да държи кисията на народа, — и тука никой нѣма да оспорява това право на Нар. Събрание, то и азъ разумѣвамъ —, че Нар. Събрание може да дойде и да намалява суммитъ представени въ бюджета отъ М-ството. Но азъ не разумѣвамъ г-да, че Нар. Събрание заедно съ Предсѣдателя могатъ да иматъ право да дохождатъ и да налагатъ на М-ра сумми, които правителството не поискало. Понапрѣдъ азъ слушахъ съ голѣмо внимание, но не зехъ дума; а стана нѣщо което е удивително, пуи всичко че е за цѣлъ патриотична, защото служеше за народното образование въ България. Имашъ предъ себе си бюджетъ и глѣдахъ суммитъ, които се поискали за училища. Явиха се отъ една страна предложения отъ Нар. Събрание за 80,000 лева, отъ друга страна 100,000 лева, които М-ръ не е искалъ. Азъ г-да представители, похвалявамъ тия благи намѣрения и патриотически чувства, но казвамъ: ако това нѣщо ще стане прецедентъ, и ако тии нѣща ще се продължаватъ въ нашето Нар. Събрание, и се подържатъ, то азъ ще повторя да кажъ, качваме се на единъ корабъ, които на какви скали ще ни накара да си ступимъ главата, незная. Сега какво става тука? Тѣй като нашия колегаъ отсъствува, предлежи да се рѣши за единъ въпросъ фактически: да ли е билъ той съгласенъ или не. Азъ казвамъ, ако г-нъ М-ръ на Просвѣщение се съгласилъ съ тия сумми, които представлява комисията, то нѣма разискване по нататѣтъ, нѣма нито Нар. Събрание нито предсѣдателятъ му право да каже: ний мислимъ г-не М-стре, да земешъ повече пари. Когато М-стра отговаря за управлението, то Народното Събрание не е въ правото и не му е длъжностъ да му налага повече сумми отъ ония, съ които мисли че може да управлява вѣдомството, което му е повѣрено. Ако наистина нашия колегаъ г-нъ М-ръ на Просвѣщението не се е съгласилъ и подържа тази смѣтка, разумѣва се, че нашата длъжностъ е, да подържаме онази сума, която той поиска. Но пита се: какво да стане. Единтъ казватъ, че М-стерътъ се е съгласилъ, и другъ казва, че не се е съгласилъ. Азъ виждамъ, че този въпросъ не може да се свърши, понеже за зла честь незнаемъ неговото мнѣние, и за това трѣба да дойде той самъ, и да каже истината. Отъ друга

страна или трѣба да кажемъ, че онова, което е казала комисията не е истина, което е оскърбително за Нар. Събрание; или да дойдемъ да кажемъ че не е истина онова, което каза нашия колегаъ, и което ще бѣде оскърбително за него. Азъ неприемамъ нито като депутатъ, нито като М-ръ да се оскърбява нито комисията и въ лицето ѝ Нар. Събрание нито М-стра, който не е тука. За това азъ предлагамъ, този пунктъ да се отложи за утрѣ, и да вървимъ на напрѣдъ. Иначе ще наложимъ суммата, която М-стръ неизисква, и ще направимъ голѣма погрѣшка.

Предс. : Съгласявали се комисията съ предложението на г-на М-стра Балабанова?

Докл. Анневъ : Тѣй като нѣкой отъ г-да М-ритѣ се съмняватъ въ точността на работата, и че немала комисията съгласието на този или онзи Министръ, то азъ си давамъ оставката; нека си избере комисията другъ докладчикъ, който може да се наслаждава съ по голѣмо довѣрие на М-ството, отъ колкото азъ.

Предс. : Давамъ десетъ минути отиди.

(Послѣ распускъ).

Докладчикъ Анневъ (чете) : Директоръ на държавната печатница 5,400 лева; Бухгалтеръ 4008 лева, писаръ 1,200, слуги 2,160, условнонаемъ персоналъ 86,000 лева. Всичко 98,768.

Предсѣдатель : Полагамъ на гласуване глава XIII, държавна печатница, личенъ съставъ. Които приематъ да се отпуснатъ 98,768 лева, да си дигнатъ рѣцѣтъ. (Болшинство).

Докладчикъ (чете) : Вѣщественни расходи, купуване материяли и разноски по препасванието имъ 100,000 лева. За увеличание и допълнение печатницата 45,000. А споредъ комисията всичко 85,000 лева.

Предсѣдатель : Полагамъ на гласуване статии 56 и 57, вѣщественни расходи по предложение то на комисията 85,000 лева. Които приематъ, да си дигнатъ рѣцѣтъ. (Болшинство).

Докладчикъ (Чете) :

ГЛАВА XIV.

Статистическо бюро.

ЛИЧЕНЪ СЪСТАВЪ

Съдържание личный съставъ на статистическото бюро.

1 Директоръ 7,008 = 7,008

1 Секретарь	3,600 = 3,600
3 Докладчици	3,000 = 9,000
1 Архиваръ-регистраторъ . .	2,700 = 2,700
Писци	4,000
Слуги	1,440

Условни наемний персоналъ за
обработка материала по пре-
брояването на домашните жи-
вотни и онѣзи по статистиката
на търговията и движението на
населението

36,000

Всичко споредъ проекта 63,778

Споредъ комисията:

1 Директоръ	6,000 = 6,000
1 Секретарь	3,000 = 3,000
3 Докладчици по	2,400 = 7,200
1 Архиваръ	2,160 = 2,160
3 Писци по	1,200 = 3,600
2 Слуги по	720 = 1,440
	<u>23,400</u>

Условно наемъ персоналъ 12,000 лева. Спо-
редъ комисията всичко 35,400 лева.

Тукъ както виждате, г-да представители, е пред-
видена сума 36.000 лева за изброяване животни-
тѣ. Комисията намѣри, че това нѣщо е преждеврѣ-
менно. Такова нѣщо може да стане подиръ една или
двѣ години. Наистина, е важна тѣзи частъ отъ ста-
тистиката, но за сега има по-важни работи; за то-
ва да се отложи за до година. Така щото споредъ
комисията цѣлата сума възлиза на 35,400 лева.

Предсѣдателъ: Полагамъ на гласуване съдър-
жанието личния съставъ на статистическото бюро.
Който приема да се отпуснатъ за тази цѣль 35,400
лева, съгласно предложението на комисията, да си
дигне ржката. (Болшинство).

Докл. Анневъ (чете):

Вѣществени расходи.

Наемъ здание	3,008
Писменни принадлежности, отопление, освѣт- ление, покупка на прирѣчни книги и по- щенски расходи	4,300
Купуване и репарация мобили и обдѣржа- ние помѣщенieto 200.врѣмѣни 100 всичко 300	
Печатание публикации и всѣкакви формула-	

ри и приготвление материала за тѣхното
обработка 16,000
За организуването и извършването преброя-
ването на домашните животни 30,000
За събиране непредвидени статистически
данни : 10,000

Споредъ комисията слѣдующето: наемъ на здание
6,500, тѣй като споредъ обясненията на г-на М-ра
на Просвѣщението иска се по-широко здание за то-
ва бюро, и комисията се съгласи. Предвидениятъ
лева 16,000 за печатание публикациитѣ и пр. ком-
мисията ги намали на 10,000 лева, послѣ долу
30,000 лева се угасиха. За преброяване животни-
тѣ, за събиране статистически данни и тѣ се уга-
сиха, тѣй като се увеличиха сумитѣ за предвиде-
нитѣ статии. Тѣй щото споредъ комисията всичко
21,100 л.

Предсѣдателъ: Полагамъ на гласуване статии-
тѣ 59—64 за вѣществениятъ расходи на статисти-
ческото бюро 21,100 лева. Коите приематъ, да си
дигнатъ ржката. (Болшинство).

Докладчикъ (чете):

ГЛАВА XV.

Построяване нови училищни здания.

а) Петропавловска духовна семинария	60,000
б) Варненска реална гимназия . .	250,000
в) Софийска дѣвическа гимназия . .	150,000
г) Народна библиотека и музей . .	100,000
д) Държавна печатница	180,000
е) Довършване Габровска реал. Гимн.	45,000
Непредвидени разноси на Министер.	5,000
Запасенъ фондъ за допълнителни и извънредни кредити	40,000
За изплащанне дългове отъ сключени упражнения	

Всичко по глава XV 830,000

Комисията е направила слѣдующитѣ измѣнения:
За Петропавловската духовна семинария 30,000
лева за тѣзи година, и тѣ ще бѣдатъ достаточни.
За Варненската реална гимназия 150,000 лева. Тѣй
като зданието не може да се свърши тѣзи година,
за сега е достатъчно. За Софийската дѣвическа гим-
назия 150,000 лева, която сума комисията е съв-
сѣмъ угасила, тѣй като би могло и подиръ една или
двѣ години това да стане. Тѣй сяко сѣ исхвърле-

ни и 100,000 лева за народната библиотека, и за държавната печатница тоже е угасено. Тоже може по-късно да се направи това здание. За Габровската реална гимназия комисията е приела 30,000 лева, което ще бъде достатъчно. За непредвидени разходи на министерството от лева 5,000, комисията ги е повишила на 15,000, тъй като по-долу заплатен фонд, съвършено се угасява. Така щото според комисията всичко се въскачва на 225,000 лева.

М-ръ Икономовъ: Отъ бължикитѣ, които ми даде г-нъ Министръ на Просвѣщението, виждамъ, че той настоява да се прави здание за дѣвическа гимназия въ София, защото помѣщението, въ което сега се помѣщава, е твърдѣ неудобно и нездраво. За това настоява тѣзи година да се отпусне кредитъ за тѣзи цѣль.

Анневъ: Наистина, стана дума въ комисията, че зданието, което съществува сега, не отговаря на назначението си; но предъ видъ на дефицитъ, който имаме, комисията мисли, че това нѣщо ще може да се отложи за нѣкоя година, и най-сетнѣ съгласи се и г-нъ Министръ на просвѣщението съ комисията. Ако той подиръ си е промѣнилъ мнѣнието, това не знамъ.

М-ръ Икономовъ: Тази сутрина ми даде г-нъ д-ръ Молловъ бължикитѣ, и може би той се размислилъ по-добрѣ и сега е на това мнѣние, че трѣба да стане.

Анневъ: По-нататкъ има предвидено 12,000 лева за поддържане на нашето литературно дружество. Народното Сѣбрание нѣма да направи злѣ, ако предвиди една сума за наченване на едно здание за помѣщението на дружеството. Извѣстно ви е г-да, че това дружество се основа преди нѣколко години въ Браила и располага сега съ единъ капиталъ отъ около 60,000 лева. Градското общинско управление благоизволи да му отстъпи безплатно едно прекрасно мѣсто за постройка. Сега ако дружеството изхарчи своя капиталъ за построяване здание, то нѣма да засвари да стигне своята цѣль. Това дружество има да приготвява почва за нашата бждща академия на наукитѣ. Това здание ще бъде като едно гнѣздо, дѣто ще могатъ да се сгрупирватъ всички наши учени мъже, и дѣто ще работатъ на литературното поле. Така щото, съ врѣме не ще да има

нужда да викаме външни специалисти да работятъ за насъ. За това цѣльта е много добра и нека се дадатъ 100,000 лева на расположението на това дружество за построяване на едно здание на това мѣсто, което притѣжава.

Яневъ: Комисията заличава суммата за дѣвическото училище, а дохожда тукъ съ една голѣма сума отъ 100,000 лева, безъ да земе предъ видъ, че мѣстото, дѣто проваждатъ хората своитѣ чада, не било згодно, и че има нужда отъ нова постройка. Но тя вече захвана да мисли за Браилското дружество и неговитѣ постройки. Азъ мисля, че тѣзи г-да може да се помѣщаватъ и въ едно особно частно мѣсто, и за сега не имъ е още толкова нужно свое собствено здание.

Д-ръ Цачевъ: Азъ не съмъ противъ суммата, която се предлага, но съмъ противъ това да се турятъ тѣзи сума на расположението на това дружество. Ний имаме Министерство на земледѣлието и търговията, и ако даваме 100,000 лева за това дружество, то да не располага съ това частно дружество, ами Министерството на общитѣ сгради, което да приготви и анъ и да се грижи за постройката. За това този въпросъ да се остави при разгледване бюджетопроекта на министерството на земледѣлието и търговията, защото тамъ му е мѣстото.

Докладчикъ Анневъ: Азъ мисля, че г-нъ Яневъ ще разбира по-добрѣ значението на една академия на наукитѣ, така щото не мога да разбера какъ може да се противи на такова едно предложение, което се касае за такава висока и благородна цѣль. Колкото за думитѣ на г-на Цачева, че може да се тура на расположение на М-ството на общитѣ сгради распореджанието на тѣзи сума, то преди всичко Народното Сѣбрание трѣба да се произнесе, да се приеме такава сума, и послѣ може да се предвиди въ проекта на М-ството на общитѣ сгради. Азъ мога да прочета едно отношение отъ това дружество къмъ М-ството на просвѣщението, отъ което Народното Сѣбрание ще се освѣтли, колко е свѣта цѣльта. (Чете):

До Министерството на Народното Просвѣщение.

Господине Министре!

По всемилостивата Височайша препорѣка на НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО, възлюбленный нашъ Госпо-

даръ, тукашното Градско Общинско Управление, съ одобрието на Държавния Съветъ, на драго сърце подари на Българското Книжовно Дружество едно прекрасно мѣсто, лежащо на цариградското шосе до самото Австро-Маджарско Агенство. За сега Дружеството тъкми да си въздигне на това мѣсто едно такова прилично здание, което да му служи не само за охолно помѣщение, но и да може една значителна частъ отъ зданието да се дава подъ наемъ за увеличение приходитѣ на Дружеството. Но по настоящемъ то като се лишава отъ достаточни сръдства за тази цѣль, приврѣмения му управителенъ Комитетъ *честь има, Господине Министре да помоли най-почтително чрезъ Васъ велеуважаемото народно представителство, да разрѣши на Дружеството едно достаточное количество държавна помощъ, за да може да си посрѣщне тая настоятелна нужда.

Ето побужденията, които подканятъ речения Комитетъ, да се отнесе до народното представителство за разрѣшение всенародна помощъ за горѣозначената цѣль на Дружеството.

Както е извѣстено, Българското Книжовно Дружество се основа тъкмо преди 13 години вѣнъ отъ България, съ помощта и съдѣйствието на ученолюбивитѣ наши родолюбци, които пребивавахъ тогава въ Ромъния и въ Бесарабия. Назначението на Дружеството е, да спомага за всестранното научно изучаване на българския народъ и отечество въ минало и въ настояще, за бждщата дълготрайна добродетелна на нашия народъ. Отъ начало на съществуването си до подирната Руско—Турска война за освобождението на България, Дружеството въ своето мѣстопребиване Браила, при всичкитѣ многобройни и тѣжки спѣнки и мъчности, които прекара то и които благополучно успѣ да надвие, можѣ, между друго, да издаде 12 книги отъ своето периодическо списание, достойнството на които и до сега високо се цѣни отъ всичкия образованъ свѣтъ както въ България така и на сѣдѣ, дѣто сѣ станали книгитѣ му познати чрезъ взаимнитѣ му сношения съ учени мъжии и други такива корпорации по Европа. При това Дружеството основа си библиотека и разни сборки отъ старобългарски и други ръкописи, монети и пр.; и най-сетѣ съдобѣ се съ единъ оздравенъ капиталъ отъ 50.000 лева, който стои непочекнатъ въ Българската Народна Банка

на хранение въ ромънски дихвоносни книги и който капиталъ е надминалъ вече 60.000 лева.

Гореспоменнатата война спрѣ дѣятелността на Дружеството. Но слѣдъ чудесното освобождение на България чрезъ свяшената руска кървъ и слѣдъ подновението на българската стара държава, дойде редъ да поднови и Дружеството своята дѣятелностъ въ престолния градъ на нововъзрождената България. И така, прѣди двѣ години, съгласно съ рѣшението на главното извънредно събрание на членоветѣ на Дружеството въ Браила, отъ 28 Ноемврий 1878 г., както и съгласно съ рѣшението отъ 5-ий Септемврий 1881 год. на дѣйствителнитѣ и дописнитѣ членове на Дружеството, които прѣбиваватъ въ столицата, възхж се мѣрки отъ страна на Министерството на Народното Просвѣщение за нужнитѣ приготовления къмъ подновение дѣятелността на Дружеството. Преди това нашето народно представителство, благодарение на неговото горѣщо ученолюбие, еднодушно разрѣши, да се отпуща на Дружеството отъ държавното съкровище една ежегодна помощъ отъ 12000 лева. И така, подиръ нѣколко мѣсеца, отъ като се направихъ нуждитѣ приготовления за подновение дѣятелността на Дружеството, подирното, съгласно съ програмата и устава си, зачена вече да работи, и тази есенъ като свърши първото течение на своето списание, пристъпи къмъ издаване на второто течение.

Както отъ преди така и сега, Дружеството при издаване своето периодическо списание, придържа се само о своята програма съ всичката строгостъ, и, поради това, съдържанието на книжкитѣ отъ новото течение, по достойнство, не пада по-долу отъ съдържанието на книжкитѣ отъ старото течение. Но при всичкото това, Дружеството, на което най-великодушний покровителъ е самъ НЕГОВО ВИСОЧЕСТВО по Августѣйшето му съизволение, принудено е за сега да ограничава доста своята дѣятелностъ, защото помощта, която получава ежегодно отъ държавата, едвамъ достига за покриване най-неизбѣжнитѣ му текущи разноси — за издаване на периодическото списание, за награждение на сътрудницитѣ му и за други негови дребни потрѣби.

Но, за да може Дружеството да развие и разшири, колкото е възможно, плодотворно своята дѣятелностъ, и слѣдователно да може съ пълненъ

успѣхъ да върви къмъ своята висока цѣль, необходимо е да се одобие не само съ свое надлѣжно здание, но и да увеличи значително своитѣ приходи до такъвъ степенъ, щото да привлѣча достатъченъ брой мжже съ пълно научна подготовка, които да посвѣтхтъ задружно своитѣ учени трудове исклучително въ строгото и вѣщо изпълнение задачата на Дружеството. Само съ тоя начинъ ще може да се даде пълна възможность на ученитъ наши единородци, които за сега сж тѣй малцина, но броя на които има нужда вече да се увеличава доста успѣшно всѣка година, да се заловхтъ за плодотворна дѣятелность, всѣкой спорѣдъ специалността си, и да съдѣйствуватъ постепено за научното изучаване на всичко онова, което се отнася до българскій народъ и отечество въ всѣко отношение. Само съ народно образование и наука, повтаряме да кажемъ, ще можеме ний Българитѣ да се зглобимъ, да заекнемъ като народъ и да чекаме свѣтло и трайно бѣдѣще. Инакъ, нашия народъ, както всичкитѣ други народи, които останатъ безъ народно образование и наука, не могатъ да се надѣватъ за друго, освѣнъ рано или късно да погинхтъ за всѣкога. Това е неоторима истина. Такъвъ е вѣчния законъ на неумолимата съдба върху народитѣ на свѣта. Съ други думи, назначението на Дружеството като е да стане то съ врѣме академия, храмъ на наукитѣ въ България, отъ който да се разнася по всичкитѣ предѣли на нашата татковина животворна свѣтлина на вѣчнитѣ истини за умственото и нравствено въздигване и убогатяване на нашия народъ, необходимо е да се увеличатъ и оздравхтъ за винаги материалнитѣ срѣдства на това Дружество, чрезъ които да има по-пълна възможность да събере около себе си всичкитѣ учени Българе, и тѣ исклучително и постоянно да извършватъ неговата свята задача, при съвършенна свобода и независимостъ отъ всѣка страна, защото инакъ немислимо е извършванието на сериозни научни трудове. Броя на ученитъ наши людие днесъ за днесъ е, както казахме, крайно-скромненъ и още, за жалость, твърдѣ распилѣнъ.

Н), Дружеството, веднѣжъ материално оздравено, то ще може да привлече тия наши учени сили и да ги улесни въ полезни занятия за бѣдѣщето величие на нашия народъ.

Поради това, приврѣмения управителенъ комитетъ на Дружеството има пълна надѣжда, че велеуважаемото народно представителство, което полага толкова грижи и трудове за благоденствието и процвѣтяванието на нововъзродената наша държава, ще приемне подъ най-сърдечно внимание настоящата просба на Дружеството и на драго сърце ще му разрѣши единодушно една щедра помощъ за честь и слава на Българскій народъ. —

Срѣдець 15 Декемврий 1883 год.

На първобразното подписали :

За приврѣмения управителенъ комитетъ

Предсѣдатель : В. Д. Стояновъ.

Дѣловодитель : П. Генчовъ.

Съ първобразното вѣрно : С. Вацовъ.

М-ръ Икономовъ : До колкото зная работата, и мисля, че я знае до нѣкъдѣ, защото азъ съмъ билъ пратенъ въ Браила отъ г-на Дринова, когато той управляваше м-рството на просвѣщенieto за да принесхъ тукъ дружественнитѣ принадлежности. Основателитѣ на това дружество желаятъ да остане дружеството нѣщо частно, и може би да послужи съ време като основа на една академия. Отъ прошенieto се вижда, че желаятъ да направятъ едни недвижими имоти на дружеството, отъ които дохода да употребляватъ за общеползна цѣль. Имено това желаятъ : да си построятъ здание на подареното имъ мѣсто. Г-нъ Цачевъ каза че трѣбва да се възложи на м-рството на общитѣ сгради за да имъ построи здание. Нъ тука въ прошенieto не се иска да имъ даде една помощъ. Каква ще бѣде тая помощъ, това зависи отъ народното Събрание да я опредѣли. Тукъ правителството не е длѣжно да имъ построява, и тѣ сами нещхтъ, и наистина ний незнаемъ какво може да стане съ това дружество. Може би правителството, ако иска съ врѣме да направи здание за академия, има предъ видъ другъ планъ, и може би не тѣй както тѣ искатъ да построятъ своето здание. Тѣ може би желаятъ да има тамъ магазини и пр.

Д-ръ Помяновъ : Азъ чухъ, г-да едно хубаво прошение, което, собствено, нѣ бѣше до насъ адресирано, но което г-нъ докладчикъ е получилъ отъ м-рството на Просвѣщенieto и го прочете тукъ, защото м-рството само не се считаше компетентно да се произнесе окончателно върху него. Какво се иска тукъ. Искана се една помощъ за направа на ед-

но здание на „Книжовното дружество“.

Преди всичко, трѣба да разберемъ, че това дружество носи приватенъ или частенъ характеръ и не е правителствено нѣщо. За това, г-да, да не смѣсваме понятие, че това било академия на наукитѣ; защото подъ това название по другитѣ мѣста разбиратъ съвсѣмъ друго нѣщо. Дѣто има академии, тѣ се подържатъ на правителствени разноски, тоже и тѣхнитѣ здания ставатъ по сѣщия начинъ. Нашето литературно дружество нѣма нищо общо съ академия на наукитѣ; затова да не говоримъ никакъ за такива нѣща. Нашето дружество се занимава съ книжовността и за него, както предлага г-нъ докладчикъ, иска се да отпуснемъ 100,000 лева, за да направи зданието си. Чини ми се, че това искание е много голѣмо. Едно дружество, каквото е думата научно-литературно, то пакъ не може да иска отъ едно Нар. Събрание една такъва голѣма сума, защото то си остава пакъ съ своя частенъ характеръ, а не става общественно нѣщо. Дружеството си има свой капиталъ и, ако дохожда до Нар. Събрание, то разбирамъ, може да иска една скромна помощъ, но 100,000 лева да му се даде, както предлага комисията, това е повече отъ чудно; толкозъ повече, че комисията се съгласи да заличи суммата предвиденъ за построяката на Соф. дѣв. гимназия, за която е наналѣжаща нужда да стане, както каза г-нъ м-ръ на Просвѣщеніето. Тамъ помѣщеніето не е здраво, не е сгодно и ние за едно такъво общественно и правителствено учрѣждение не искаме да позволимъ 150,000 л., като че могло да стане, както каза комисията, попослѣ. А за тѣй наречената академия на наукитѣ предлага комисията, да отпуснемъ 100,000 л. Въ това отношение, ми се струва, че венчки ще бждемъ съгласни, че комисията не ще може да намѣри нашето съгласие. Дружеството, за което е думата, има си капиталъ; ако иска да си прави здание, нека го прави; ако нѣма достатъчно пари, може да се обърне за помощъ къмъ Нар. Събрание или къмъ друго благодѣтелно лице, дѣто въобще може да намѣри нѣкаква помощъ, а 100,000 не ще може да намѣри нигдѣ, а нито може да ги иска отъ Нар. Събрание. Затова като това дружество има помощъ отъ бюджета всѣка година 12,000 л. то нека спестява отъ тѣзи пари и да си направи здание, ако

не иска да живѣе въ друга кѣща. И послѣ зданието не е още захванато, и искатъ се вече 100,000 л., което нѣщо е даже много за всичкитѣ разноски за едно здание за такъво дружество. Това дружество още нѣма толкозъ обширна дѣятелностъ, щото да му трѣбва едно толко широко здание. Затова предъ видъ, че това е едно частно дружество и предъ видъ на това, че тука има други сумми, които трѣбваше да се отпуснатъ за правителствени учреждения, дѣто нуждитѣ сж налѣжащи, то, ако би да се отпуснатъ за проектирано нѣкакво здание, суммата не може да бжде, освѣнъ една твърдѣ скромничка, Но преди всичко, мисля, че трѣбва тѣзи сумми, които сж предвидени тукъ въ бюджетопоекта, и които комисията е намалила на 200,000 лева, тѣзи трѣбва да се предпочетатъ и послѣ може да стане дума за другитѣ нѣща.

Анневъ: Разбира се, че това дружество трѣба да бжде независимо, инакъ не може да се обезпечатъ тѣзи сили, които искатъ да работятъ за тѣзи свѣта цѣль. Най послѣ това дружество не е академия на наукитѣ, както се изрази съ нѣкаква ирония г-нъ предговорившия, но отъ тия хора, които искатъ да работятъ тамъ, въ това дружество, мисля че ще може да се пригответи почва за бждѣщата академия на наукитѣ. Колкото за сумата, която предлага комисията, тя може да се намали и, ако не се позволи 100,000, то поне 80,000 или по малко, за да може това дружество идущата година да захване зданието.

М-ръ Икономовъ: Щомъ искатъ тѣ помощъ, а не да имъ правимъ зданието, тогава работата е съвсѣмъ друга. Нека тѣ напр., захванатъ построяката и ако имъ липсватъ 5,000 или 10,000 л. за довършване, тогава тази малка помощъ правителството може даде, а да дава правителството повече отъ колкото тѣ иматъ, това не може да стане, толкозъ повече, че правителството жертвува всѣка година една извѣстна сума са дружеството.

Иорданъ Шишковъ: Не остава вече да се каже повече, понеже въпроса е исчерпанъ. За това предлагамъ, да си остане настоящето прошение безъ послѣдствие.

Д. Поповъ: Азъ, наистина, незная дали сме толкозъ богати, щото би могли да харизваме пари на такъвъ начинъ. За нар. училища отпуснахме 80,000

л. и се испотихме при това. (Смѣхъ.) Всѣка година даваме на „Кн. Дружество“ 12,000 л. и питамъ, какво сме се ползували отъ това дружество? (Гласове: Освѣтлени сме).

Докл. Анневъ: Г-да, това не е наложително нѣщо; азъ правя едно предложение и нека се произнесе Нар. Събрание непрѣменно, било да го отхвърли, било да го приеме, моята длѣжностъ бѣше да го предложи, а г-нъ Поповъ нека се не плаши толковъ. Нар. Събрание е свободно да приеме или 10,000, или съвсѣмъ да го отблъсне. И тѣй споредъ комисията глава 15 е 225,000 л. (Гласове: Безъ 100,000?) Разбира се.

Предсѣдателъ: Полагамъ на гласуване пострѣйката на училищни здания 225,000 л. Който е съгласенъ, да си дигне ржката. (Болшинство).

Анневъ: Да се тури на гласуване предложението за отпуцание една извѣстна сума за дружеството на „периодическото списание“.

-Д-ръ Цачевъ: За да се обмисли този въпросъ... (Захваща да се смѣе. Става смѣхъ. Едни гласове: Долу.)

Цачевъ: Да се даде на прошетарната комисия.

Иорданъ Шишковъ: Не трѣба да се сърдимъ, защото тази работа асѣ е за смѣхъ.

Предсѣдателъ: За това нѣщо не трѣба да се смѣемъ, но заслужва вниманието на Нар. Събрание и азъ съмъ на мнѣние, щото да не се произнася Събранието сега върху това прошение, но да се проводи въ комисията за прошения. И когато тя направи своя докладъ, то да докладва и за това прошение и тогава Нар. Събрание да се произнесе.

Анневъ: Това, наистина, не е едно прошение, а едно предложение отъ страна на бюджетарната комисия това, което прочетохъ, то е едно изложение на работата отъ страна на дружеството къмъ М-ра на Просвѣщенiето. И, когато говорихме за това съ М-ра на Просвѣщенiето, той благоволи да ми даде тая книга, за да я прочета, за освѣтление въ Нар. Събрание. Азъ съжалявамъ г-на Цачева и другитѣ, които се смѣятъ, понеже тѣ не знаятъ да оцѣнятъ ползата на такъво дружество. Особенно съжалявамъ г-на Цачева, че не е научилъ нѣщо повече въ Цариградъ, освенъ това! (Веселостъ).

Дуковъ: Азъ не знамъ, единъ депутатъ когато прави едно предложение да става смѣхъ. Най-на-

предъ, когато г-нъ Анневъ говорѣше, ние се освѣтихме за цѣлѣта на това Дружество, която не е никакъ лошава и г-нъ М-ръ заяви, че когато поискатъ помощъ, ще имъ се помогне. Г-нъ Анневъ направи едно предложение, а ние тукъ се смѣемъ на това предложение. Най-послѣ Нар. Събрание може да отхвърли, ако не приема предложението, а не да се смѣемъ.

Списаревски: Да се отложи по предложението на г-нъ Предс. Искамъ да кажа, че смѣха не е за предложението, но имѣнно Нар. Събрание се смѣеше, като гледа г-на Цачева и прочитѣ какъ се смѣятъ.

Предсѣдателъ: Никои не е искалъ да се смѣе за предложението на г-на Аннева, но всинца уважаваме това Дружество и нѣмаме ни най-малка причина да го докачаме; (Гласове: Никакъ) затова да се проводи въ комисията за прошения.

Бошнаковъ: Въ комисията за прошения лежатъ стотина прошения, отъ които до 30 сж по финансовна т. е. парична частъ. Ако предложихъ да се произнесемъ сега, и нѣма нужда да се отлага, това направихъ защото, дѣлото е за една свѣта цѣль и никакво претѣлкование не трѣба на това?

Иорданъ Шишковъ: Тѣй като самичкѣ г-нъ Анневъ каза, че това не е прошение, а просто едно предложение, то нѣма нужда да се дава на прошетарната комисия, но сега да се произнесемъ.

Предсѣдателъ: Каква цифра се иска.

Анневъ: Азъ мисля, че Нар. Събрание трѣба да се произнесе по начало: приема ли да се предвиди въ бюджета за 1884 год. една извѣстна сума за пострѣйката на здание на „Бъл. Кн. Дружество“, а послѣ да се произнесе, каква ще бѣде тая сума.

Предсѣдателъ: Ще тура на гласуване предложението на г-на Аннева. Приема ли Нар. Събрание да се тури въ бюджета нѣкоя сума? която ще се опредѣли по-послѣ, за помощъ на „Бъл. Кн. Дружество“, съ цѣль да си построи здание. Който приема това предложение, да си дигне ржката. (Меншество). Нар. Събрание не приема предложението на г-на Аннева. Сега свършихме бюджета на М-ството на Просвѣщенiето и общата сума ще се направи по-послѣ, защото има нѣкои измѣнения и послѣ ще се събератъ.

Шивачовъ: Азъ искамъ само да помоля Нар.

Събрание да позволи на г-на докладчица да докладва прошенията, които има. Има нѣкои прошения отъ голѣма важностъ, и населението чака 5 или 6 мѣсеца за тѣхното разрѣшение. Затова тия прошения да се разгледатъ часъ по-скоро.

Мин. Цанковъ: Азъ мисля, да се продължи разискване на бюджета, и да се свърши. И ако Н. Събрание желае, да се съберемъ тази вечеръ въ 9 ч. и да продължаваме до 12 ч. за да разгледаме и други работи, а денѣмъ да разглеждами само бюджета. Останалитѣ предложения сж толкова малки, щото може да ги свършимъ скоро.

Бошнаковъ: Г-да! При вотиранieto на бюджета по М-рството на народното просвѣщение стана едно опущение въ 10-та глава. Тамъ има предвидена една сума за поддържане на педагогически журналъ. Отъ същата сума има доходъ държавата 10,000 л. а тукъ се предлага, да се вотира 15,000 л. Вий знаете г-да, че този журналъ го издава М-рството на народното просвѣщение и има 1,400 абонати. Знаете тоже, че съдържа много полѣзни нѣща. Отъ друга страна, ще спомѣна, че въ доходния бюджетъ има предвиденъ доходъ отъ този журналъ. За това стана опущение, безъ да се вотира всѣка статия една по една, и моля г-да представителитѣ, да вотира 15,000 л. и отпуснатъ за това суммата.

Анневъ: Това не е никакъ опущение, защото комисията го е предложила, и Народното Събрание се произнесе, че не го приема. И наистина, ако искате при послѣдното четение на бюджета, което ще стане утрѣ, може да се предвиди тази сума. Азъ не съмъ противенъ, защото наистина отъ такъвъ журналъ може да се очаква полза.

Шивачовъ: Азъ мисля, че този въпросъ не може сега да се разглежда, защото Народното Събрание вече го е отхвърлило. Що се касае за учебний вѣстникъ, то много по-добъръ ще сторятъ тѣзи, които го четатъ да зематъ и да четатъ Държавния Вѣстникъ, защото той съдържа само распорѣждения на М-рството на просвѣщението, които бѣха вече печатани въ Държавния Вѣстникъ, а други статии има твърдѣ малко.

М-ръ Помяновъ: Второ четение на бюджета не може да стане. Бюджета като се прочете първи пътъ, свършено е. А колкото за този въпросъ, за учебния вѣстникъ, то ако се е отхвърлилъ еднажъ, той не може вече второй пътъ да се повръща. Но

ако още не се е произнесло Народното Събрание, тогава да се произнесе сега.

Д-ръ Цачевъ: Азъ бихъ предложилъ, да се даждъ 5,000 фр. помощъ за издаване на този вѣстникъ, понеже тѣзи хора, които го издаватъ, ако иматъ 1,400 абонати, то тогава ще може да го поддържатъ, и 5,000 лева достатъчно сж. Нѣ когато имъ дадемъ 15,000 фр. и иматъ 1,400 абонати, които по 20 фр. чинатъ пакъ толкова, тогава ще бжде твърдѣ много, и азъ въобще не мога да разбера защо искатъ, помощъ понеже вѣстникъ съ 1,400 абонати може да се поддържа самъ безъ да иска субсидия, ако иматъ положително толкова абонати.

М-ръ Икономовъ: Като се повръщаме на този въпросъ, трѣбва да знаемъ, че тукъ М-рството не иска помощъ, но иска единъ оборотенъ капиталъ съ който да располага М-рството, а не да гради кпшли, и този капиталъ ще влезе пакъ въ касата, отъ спомоществованията на журнала като се прибератъ; нѣ трѣбва да се мине половина година, понеже знаемъ написитѣ хора, че внасятъ малко по малко, нѣ все пакъ внасятъ и отъ тамъ се покрива този оборотенъ капиталъ, който се зема за напечатване на книжката; тѣй щото държавната каса не ще да изгуби нищо, ако отпусне капиталъ, губи само лихвата. Наистина може на нѣкой г-да да имъ се виждатъ книжкитѣ безъ съдържателни, защо въ началото печататъ нѣкой правилници, които сж взети отъ Държавния Вѣстникъ; нѣ трѣбва г-да да знаете, че Държавния Вѣстникъ не го четатъ всичкитѣ хора, а учебний вѣстникъ го получаватъ повече, именно учителитѣ, за които е написанъ. Тамъ ще се печататъ и поучителни статии по дѣлата на просвѣщението. Тѣзи сж може би за насъ излишни, нѣ за читателитѣ които го получаватъ сж твърдѣ полѣзни, и дѣйствително по-голѣмата частъ е написана съ различни статии съ учебно съдържание, съ статии за школьството които сж крайно полѣзни за онѣзи лица, за които се издава този учебенъ вѣстникъ. И ще бжде много жално, ако се лини читающата публика отъ такава хубава книга. Когато М-рството харчи за други нѣща толкова пари, защо да не жертвова малка сума за този журналъ.

Бошнаковъ: Азъ съжалявамъ понятието на г. Шивачовъ, че между Държ. Вѣстникъ и педагогически журналъ нѣмадо никаква разлика. Вижда се, че той

не е челъ нито едното нито другото. Тукъ за този журналъ се искатъ 15,000 лева срѣщу 12,000 лева, доходъ който се събира отъ сегашнитѣ 1400 абонати, а до година може би ще има 2000 абонати, отъ които всѣки внася по 8 лева и тѣ пакъ влизатъ въ държавното съкровище. Не е нищо да отпуснемъ една сума отъ 10,000 лева, когато тая работа обѣщава, че ще донесе около 15,000 л. Ако не даваме 15,000, то поне да дадемъ 10,000 лева. За това моля г-на докладчика, тази статия да се вотира още веднѣжъ.

Докладчикъ Анневъ: Азъ ще кажа отъ страна на бюджетарната комисиия, че не съмъ противъ, а на г-на д-ра Поминовъ ще отговоря, че когато се прекаратъ всичкитѣ бюджети, тогава става единъ общъ балансъ и става едно второ четение, и може пакъ да станатъ пѣкоп измѣнения въ бюджетитѣ. Слѣдователно не е тѣй, както казва г-нъ Поминовъ, че не може нищо повече да се промѣни, щомъ стане едно четение. Второто четение служи за провѣрка. (Д-ръ Поминовъ: Балансъ е друго).

Шивачовъ: Може би самъ г-нъ Бошнаковъ да не е челъ този вѣстникъ. Но казахъ, че по-вечето статии сж вземени отъ Държ. Вѣстникъ. Сега главното е, че Нар. Сѣбр. се произнесе, че го отхвърля; втори нѣтъ да се рѣшава, азъ не разбирамъ. Когато стане второто четение, което непрѣменно трѣба да стане, защото бюджета е единъ законъ. . . (Д-ръ Поменовъ: Бошъ лафъ). Не е бошъ лафъ, но е цѣла истина. Който желае да направи предложение, да го направи тогава, а сега е противъ правилника да се правятъ

такива предложения.

Предсѣдателъ: Азъ мисля, че ние трѣба сега да опредѣлимъ, да ли ще има засѣданне тази вечеръ на 9 часа, за други пѣкоп въпроси, или да оставимъ на утрѣ подиръ обѣдъ. Моля, да се произнесе Нар. Сѣбрание. Азъ ще забѣлѣжа само, че на ний дневенъ редъ е доста натрупанъ съ предмѣти, а врѣмето е късо; за туй трѣба да вземемъ мѣрки, какъ може да се работи повече, за да можемъ въ опредѣленото врѣме да свършимъ работитѣ. — Можемъ — ли да дойдемъ въ 9 часа? (Гласове: Утрѣ вечеръ ще може да засѣдаваме.)

Л. Дуковъ: Азъ мисля, че ще се съгласимъ, щото всѣка вечеръ да стоимъ до 12 часа. Какво ще правимъ, когато ще се наранимъ до вечерята; ще ли да стоимъ празни? (Анневъ: Ние не стоимъ празни, може би стоимъ ти!) За това да дойдемъ по послѣдъ да разгледваме прошения.

Д. Поповъ: Добръ ще стане да направимъ тѣй; но понеже пѣкой депутати нѣма тукъ, тѣ не ще знаятъ, че трѣба да дойдатъ по подиръ, по добръ отъ утрѣ вечеръ да захванемъ. Г-нъ Предсѣдателъ да ни каже дневний редъ.

Предсѣд: На дневний редъ ще има бюджета на М-ството на Външнитѣ Работи и исповѣданията (Гласъ: и на правосѣднето.) Тогава ще моля Нар. Сѣбрание, да постанови, че утрѣ вечеръ на 9 ч. ще има засѣданне. (Гласове: Съгласни.) Който приема, да си дигне ржката. (Болшинство.)

Н. Сѣбрание приема. Днешното засѣданне обявявамъ закрито.

(Конецъ на 7 ч. и 15 минути вечерята).

Предсѣдателъ: Д. Грековъ

Секретари { **Н. Шивачовъ.**
Д-ръ Цачевъ.

Подпредсѣдатели { **Иванъ Симеоновъ.**
Ат. Минчовъ.

Директоръ на Стенографическото Бюро: **А. Безеншекъ.**